kitle
haftalık gazete

2 Bin Otosan işçisi direnişe geçti

İkibinden fazla işçinin çalıştığı, tekelci sermayenin en önemli işyerlerinden biri olan OTOSAN'da, son zamanlarda işçiler üzerinde yoğun baskılar sürdürülüyor. Baskıların sebebi, işçilerin, patronun kurdurmuş olduğu sarı Cevher - İş sendikasından istifa ederek DİSK'e bağlı Maden - İş'e geçmek istemeleri. Sendikal faaliyet yüzünden işten atılan işçilerin sayısı bugüne kadar 40'ı buldu. Son olarak 26 işçinin işten çıkarılmaları üzerine, Kalıp Geliştirme kısmında çalışan işçiler işi bırakıp oturma grevine başladılar ve işten atılan arkadaşlarıyla olan dayanışmalarını gösterdiler.

İşyerinde işçilerin sarı sendikadan koparak Maden - İş'e geçmeleri iki şekilde engellenmeye çalışıyor. Birincisi, işveren işten atma tehdidiyle veya para verip sendikadan istifa ettirmeye çalışarak işçilerin sendikal haklarını çiğniyor ve baskı yapıyor. İkincisi de, işyerindeki bazı patron adamı satılmış ustabaşılar ve şefler, çeşitli yalan dolanla veya işverenin maşalığını üstlenip çeşitli baskılar uygulayarak mevcut kanunları ve sendika özgürlüğünü çiğnemekte işverene yardımcı oluyorlar.

OTOSAN'da, gerek işverenin gerekse işverene satılmış şef ve ustabaşıların tutumları suç niteliği taşımaktadır. Nitekim Maden - İş, Çalışma Bakanlığına başvurarak işyerinde inceleme yapılmasını istemiştir.

OTOSAN bugüne kadar tekelci sermayenin (finans - kapital'in) ve sarı sendikacılığın kalelerinden biri görünümündeydi. Burada işveren, bazan yüksek ücretler de ödemeye razı olarak, patron uşakları yetiştirmeye ve özellikle işçilerde siyasal bilincin, sınıf bilincinin gelişmesini engellemek üzere gereğinde ekonomik tavizlerden kaçınmamaya gayret etmişti. Artık bu gayretlerin sonuçsuz kalmaya mahkûm olduğu, sermayenin iş çinin uyanışını ne bahasına ve hangi yollardan olursa olsun engelleme taktiklerinin sonuç vermediği görülüyor. OTOSAN'daki mücadele bugüne kadar 40 işçinin işten çıkarılmasına mal oldu, daha da kurban verebilir. Ancak OTOSAN'da sarı sendikacılık ve patron uşaklığının sonu gelmiş görünüyor. Tekelci sermaye bir yerinden daha yara alacak.

Yedi bağımsız sendika DİSK'e katılıyor

Bugüne kadar Türk - İş ve DİSK dışında kalmış olan bağımsız sendikalardan 7'si, gizlilik içinde sürdürülen uzun görüşmelerden sonra, önümüzdeki günlerde DİSK'e katılma kararı almışlardır. DİSK'e katılmayı ilke olarak kabul eden sendikalar, Tekstil, Sosyal - İş, PETKİM - İş, Petrokimya - İş, Hür, PTT - İş, Baysen - İş ve Köy YSE - İş sendikalarıdır. Sendikaların toplam üye sayısı 70 bini aşmaktadır.

1971'den sonra, yeni bir, Sosyal Demokrat Konfederasyon kurulması ve Türk - İş içindeki sosyal demokrat kanatla bazı bağımsız sendikaların bu konfederasyonda birleşmeleri düşünülmüşse de, böyle bir kuruluş mümkün olamamış. Sosyal Demokratlar Türk - İş içinde kalmayı tercih etmişlerdir. Son siyasal gelişmeler sırasında Türk - İş'deki sosyal demokrat kanatla Halil Tunç kanadı arasında bir uzlaşma olmuş. Türk-İş içindeki kanatlar gelişen ve kendilerini aşan işçi hareketi ve DİSK karşısında bütünleşmişlerdir. Türk - İş'in partiler üstü sendikacılık anlayışına ve sermaye ile uzlaşma tutumuna karşı olan bazı bağımsız sendikalar DİSK'den yana bir eğilim göstermeye başlamışlar ve DİSK le birleşmeye ilkece karar vermişlerdir.

Bu yedi bağımsız sendikayı başkalarının da izlemesi beklenmektedir. Böylece, artık Türkiye'de Türk - İş modeli sendikacılığın iflası etmekte olduğu, Türk - İş ve benzeri, sarı kuruluşların yani sermayenin düzen suyundaki sendikaların tabanlarına hâkim olamamaları yanında, artık genişleme ve güçlenme imkânlarının da kalmadığı bir kere daha ortaya çıkmıştır. DİSK'in son zamanlarda gösterdiği gelişme ve birçok işyerlerinde işçilerin sarı sendikalardan koparak DİSK sendikalarına kaymaları, Türk - İş yönetici kadrosunu kuşkulandırmakta ve hatta sol maskeler takmaya, yüksek hak ve ücret vaadlerine, işçi eylemlerini destekler görünmeye itmektedir. Ancak bütün bu çabalar da işin sonunda işçi sınıfının bilinçlenmesini ve ekonomik ve siyasal mücadelesinin yaygınlaşmasını sağlamaktan başka bir sonuç vermemektedir. Sarı sendikalar ne toplayıcı ne de kandırıcı olamıyorlar. Son örneği 7 bağımsız sendikanın DİSK'e katılma kararı...

Ayvansaray'da lokavt bitti, grev başladı

Ayvansaray Civata fabrikasında, 9 Nisan 1974'den itibaren grev uygulaması başlamıştır.

Ayvansaray Civata Fabrikasında bir yıl önce başlayan toplu sözleşme görüşmeleri uyuşmazlıkla sonuçlanmış. Maden - İş sendikası grev, işveren de lokavt kararı almıştı. Daha sonra işveren lokavt kararını uygulamaya koydu. Lokavtta geçen bir yıldan sonra, 9 Nisan 1974'de işveren işçilere işe başlamaları için çağrıda bulunmuş, ancak lokavtta geçen süreye ait ücretlerin ödenmesine yanaşmamıştır. Sendika ve işçiler ise bu noktada direnmişler ve 9 Nisan 1974'de, grev uygulamasına geçmişlerdir. İşyerinde çalışan 230 işçi işverenin sendika - işçi birliğini kırmaya yönelen çabalarına ve bu amaçla yayınladığı bir bildiriye rağmen grev kararlı bir şekilde sürdürmektedirler.

Elektro-Metal'de grev var...

650 kadar işçinin çalıştığı, Maden-İş'e bağlı Elektrometal işyerinde işverenin uzlaşmaz tutumu yüzünden toplu sözleşme görüşmelerinde bir sonuç alınamamış ve grev uygulaması başlamıştır. İşyerinde daha önce 2 dönem toplu sözleşme yapılmasına rağmen, işçilerinin yarısından fazası halâ asgari ücretle çalışmaktadırlar. Resimde, haklı dirençlerini sürdürme kararında olan grevci Elektrometal işçilerinden bir grup görülüyor.

Neden 34 işkolu

Burhan Şahin

Önceki yazımızda, batıda «işçi aristokratları», «işçi bürokratları» bizde ise «Sendika ağaları», «sendika kodamanları» dediğimiz, işçi sınıfının sırtına binmiş hainlerden bahsetmiştik. Bu yazımızda da burjuvazinin çeşitli «İŞKOLLARI AYRIMI» yapıp İşçi Sınıfının bütünlüğünü 34 parçaya parselleyerek kollektif mücadele gücünü nasıl kırmak istediği üzerinde duracağız.

Burjuvazi, sömürü çarkının arızasız işlemesi için akla hayale gelmeyecek yüzlerce-binlerce oyun tezgâhlar. Her şeyden önce işçinin örgütlenmesini, sendikalaşmasını istemez. Örgütlenmeyi elinden geldiği kadar önlemeğe çalışır. Önleyemezse örgütlenmenin zayıf olmasını sağlamak için çaba gösterir. Sarı sendika gangsterlerine çeşitli oyunlarla işçilerin teslimiyetini temin maksadıyla çeşitli girişimlerde bulunur. Burjuvazi ile gangster sendikacı ortaklığı bu oyunlar sonucu işçilerin kollektif mücadelesinin yavaşlamasında bir ölçüye kadar rol oynar, ama işçi sınıfının pratik içinde bilinçlenmesi, politikleşmesi bu engelleri tek tek ortadan kaldırır.

Yukarıda sıraladıklarımız, burjuvazinin uzun vadeli hesaplarına ulaşmak için uyguladığı perde arkası oyunlardır. Günden güne bilinçlenen işçiler, bu oyunların farkına varmakta, bu çemberi kırmakta, bununla da yetinmeyerek ekonomik - politik mücadele bütünlüğünü istemektedir.

Siyasal mekanizmayı elinde bulunduran burjuvazi işçi sınıfının ekonomik istekleri doğrultusundaki mücadele bütünselliğini de İŞKOLLARI YÖNETMELİĞİ yutturmacası ile nasıl zayıflatmak istediğine göz atmakta yarar vardır.

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan İŞKOLLARI YÖNETMELİĞİ, tek bir sınıf olan işçileri, çeşitli kollara ayırarak 34 parçaya bölmüştür. Böylece, işçi sınıfının ekonomik demokratik mücadelesi zayıflatılmaktadır. Ayrıca, sermaye sınıfının çıkar birliği çeşitli biçimlerde sağlanırken, 34 işkolunda kurulan binlerce sendika ve bu sendikaların yöneticileri «dükkân elden gider» hesabı içinde işçi sınıfının bütünleşerek kollektif mücadele vermesini önlemektedir. Bir yandan işveren sınıfın çıkarlarını koruyan kanunlar, bir yandan sarı sendikacıların bölücü, parçalayıcı etkileriyle, bugün ekonomik mücadele, her türlü bütünlükten yoksun, merkezi disiplinden uzak, dağınık bir şekilde sürdürülmektedir. ekonomik mücadele sırasında sermaye sınıfı ile elaltından anlaşan sarı sendika bezirganlarını hesaba katarsak, mücadelenin kaç yönden kundaklandığını çok rahat kavrarız.

İşçi sınıfının burjuvazi tarafından çeşitli işkolları adı altında 34 parsele ayrılması, kapkaçlığın büyük ölçüde muhafaza eden sermaye sınıfının ürkekliğini ve korkaklığını gidermemiştir. GENEL GREV yapma yasağı ile, mücadelenin bütünlük kazanmasına yeni bir emniyet supabı getirilmiştir.

Görüldüğü gibi toplumun ÖZGÜÇ'ü işçi sınıfının demokratik mücadelesi karşıda organize sermaye sınıfı, içeride yaratılan truva atları tarafından engellenmek, yavaşlatılmak, saptırılmak istenmektedir.

Ancak işçi sınıfının politik örgütü, burjuvazi ve hempalarının «türlü-çeşitli» provakasyonlarını önleyebilir. Bölük - pörçük ekonomik mücadeleyi derleyip toparlayabilir. Siyasal iktidara giden yolda demokratik mücadeleyi bütünlük içinde yürütebilir. Kapitalist üretim ilişkilerini, sosyalist üretim ilişkilerine çevirebilir.

Sahibi: *Dr. Ziya Oykut* / Sorumlu Müdür: *Orhan Doğançay* / Yönetim yeri: Başmüsahip Sokak, Tan Apt. 10/11 Cağaloğlu / Dizgi Baskı: Murat Mat. Koll. Şti. / Abone şartları: Yıllık 75, Altı aylık 40 lira, dış ülkeler için iki katı alınır. Dağıtım. Hür Dağıtım.

kitle
haftalık gazete
Yıl: 1, Sayı: 4
150 Kuruş
16 Nisan 1974

17 Nisan anılırken...

Köy enstitüleri her ne kadar burokratik küçük burjuva ürücülüğü anlayışıyla kurulduysa da ülkemize sayısız devrimci öğretmen yetiştiren ve bu günkü devrimci öğretmen geleneğimize büyük katkıları olan bir kurum olmuştur. Öğretmenlerimiz bu günü anarken bilimin ve tarihi akışın öngördüğü biçimde gerçek halk gelişiminin ancak işçi sınıfı öncülüğünde sağlanabileceğinin bilincindedirler.

Dış ve iç sömürücü güçlerin büyük baskılarına uğrayan ve işçi sınıfının en yakın yandaşları, dostları arasında bulunan devrimci — ilerici öğretmenlerimiz, halk yolundan, devrimci gelişme doğrultusundan şaşmaksızın, yılmaksızın, fedakârca mücadelenin en güzel örneklerini vere vere işçi sınıfının yanında yürüyorlar. Yürüyecekler...

Sorumluluğumuz

Bugün Türkiye'de, sosyalizm adına işçi sınıfı sosyalizminden kopmuş temel sapmalar vardır. Öte yandan, işçi sınıfı sosyalistleri arasında da, sınıfsal yapının ve bu yapının emperyalizmle bağlarının tesbitindeki, toplumsal tarımızın tahlilindeki farklılıklardan kaynaklanan görüş veya taktik ayrılıklar sözkonusudur. Hatta aynı kavramların farklı terimlerle ifade edilmesi şeklinde ortaya çıkan nüans düzeyindeki ayrılıklara bile rastlanmaktadır.

Gündemdeki Sosyalist Parti'nin, en sağlıklı ve kapsamlı biçimde gerçekleşmesinde, güçlenmesinde işçi sınıfı sosyalistlerinin ideoloji birliğe ulaşmaları önemli yer tutuyor. İşçi sınıfı devrimcileri a) Kendi aralarındaki çeşitli görüş ayrılıklarını gidermek için olumlu ve yapıcı ideolojik diyalog ve çalışmayı sonuca ulaştırarak; yani ortak «evet»leri ileri ve kalıcı biçimde Türkiye toplumuna uygun olarak tesbit ederek; b) Temel sapmalara karşı verilen ve verilecek olan ideolojik mücadelede, yani ortak «hayır»larda kararlı davranarak, günümüzün görevlerini yerine getireceklerdir.

Bütün bu ideolojik görevler, dış ve iç egemen sömürücü güçlere karşı verilen mücadele ikinci plana itilmeden, pratik çalışmalar ve örgütlenme çabalarının birincil önemi unutulmadan yerine getirilmelidir.

Hiç şüphe yok ki, asıl ideolojik birlik ve teori - pratik bütünlüğü Sosyalist Parti'de somutlanacak ve partiyle geliştirilecektir. Bu nedenle, ideolojik çalışmaların Sosyalist Partiyi geciktirici, savsaklayıcı, oyalayıcı bir mecraya sürüklenmesini iyi niyete yormağa imkân olamaz.

İşçi sınıfı sosyalistlerinin ideolojik çalışma ve tartışmalarının somutlandığı nokta, Sosyalist Parti programının en doğru ve sağlıklı biçimde tesbiti ve hazırlanması olursa bir anlam taşır. Aksi halde, 1971 öncesinde olduğu gibi, çeşitli yayın organları etrafında kümelenmiş grupçuluğun geri gelmesi ideolojik çalışmaları bir entellektüel gevezelik halinde getirir. Bundan en fazla zarar gören de sosyalist mücadele olur.

Yolları işçi sınıfından köylü veya öğrenci kuyrukçuluğuna doğru ayrılmış olan ve hareketi küçük burjuvazinin veya burjuvazinin kuyruğuna takma tutumu izleyen —sol veya sağ— belli başlı sapmalar ve sapmacılar, kendi «bağımsız zümre tutumlarını» sürdürmek isteyeceklerdir. Ve pratik çalışma içinde bu çizgilere karşı ideolojik mücadele vermek görevimizdir. Ama şu ya da bu ikincil dereceli görüş ayrılığını, analiz nüanslarını, tesbit ve gözlem farklılıklarını, veya sırf terimsel kullanış farklarını ileri sürerek «derin ideolojik ayrılıklar» icat etmek veya geçmişteki bazı kamplaşmaların şiddetini, son üç yıl içinde yeniden gözden geçirmeyerek onları «kan davası» haline getirmek, yüzeysel ayrımlar çıkarmak, olsa olsa Sosyalist Partinin son derece gerekli kucaklayıcı ve toparlayıcı fonksiyonunu güçleştirir. Gerçi enninde sonunda bilimin ve doğru pratiğin devrimci başarısı mutlaka galip gelecek ve sapmaları zararsız kılarak, sübjektif niyetleri etkisizleştirerek, işçi sınıfı sosyalistlerinin tümünü bir bayrak altında toplayacaktır. Ama bizim bugünkü sorumluluğumuz bu başarının bir an olsun geciktirilmesine ve örgütlenmeyi zorlaştıracak suni ayrılıkların, kişisel tavırların, yani ayırımcılığın teşvik edilmesine karşı çıkıp, doğru prensipler etrafında hızlı fakat sağlıklı toparlanmayı gerçekleştirmektir. Bu görevi —hangi niyetle olursa olsun— çeşitli yollardan kundaklamağa çalışacak veya ondan yan çizecek her eğilim veya unsur, pratik içinde ya düzelip doğru yola gelecek, ya da sosyal pratik sürecinin labirentlerinde kaybolup, kimbilir nerelere kadar gidecektir.

kitle

Hükümetin AET politikası

● **Hükümet AET'den taviz isterken finans kapital Avrupa'yı kızdırmaktan korkan dilenci telâşında...**

AET - Türkiye ilişkileri son günlerde yeniden gazetelerin birinci sayfalarında sık sık göze çarpmağa başladı. Yıllardır Türkiye'de Ortak Pazar'a karşı çıkan sadece devrimciler olmuştu. Şimdi ise mülk sahibi sınıfların bir kısmı da, cılız bir sesle ve sınırlı olarak, Ortak Pazar'a karşı bazı itirazlar yöneltiyorlar. Bu itirazların ilk bakışta göze çarpan nedenleri şöyle görünüyor:

Yeni CHP - MSP hükümetinin sınıfsal dayanaklarından olan ve yerli tekelci sermayenin tüm kapitalist sınıf üzerindeki üstünlüğünü geriletmek isteyen orta ve küçük sermaye gruplarının eğilimi. Bilindiği gibi Amerikan emperyalizmi ile ortak yatırımlar ve işbirliği sonucunda İkinci Dünya savaşı sonrasında palazlanmasını güçlendiren yerli büyük sermaye, 1960'lardan sonra kısıtlı sanayileşmeye yönelmiş ve karşılıklı çıkarlar gereği, Ortak Pazar emperyalizmi ile bütünleşme yoluna gitmişti. Bu bütünleşmede, yerli finans kapitalin tutumu Ortak Pazar'a adeta kayıtsız şartsız teslim olmak ve kendini garantiye almaktı.

Oysa, şimdi iktidara ortaklık koymağa çalışan ve tekelciliğin üstünlüğünü en azından dondurmak isteyen tekel - dışı, burjuva kesimleri AET içinde «daha şahsiyetli» bir yer yanı sıra sınırlı da olsa birtakım avantajlar istiyorlar. Yerli tekelci sermaye, AET finans kapital topluluğu ile «uzantısal bütünleşme» sinde, kendi dışındaki (tekelci olmayan) sermayecilerin aleyhine bir tutum izlemişti. Türkiye - AET bütünleşmesinden en çok zarar gören ve görecek olan kesimler emekçi halkımız olmakla birlikte, orta ve küçük sermaye dilimleri de bundan zarar görmekteydi. Çünkü bu dilimler varlıklarını ancak sanayileşmede yan ve ikincil üretim alanlarını elde tutarak koruyabilirlerdi. AET bütünleşmesi Türkiye'nin bazı belirli alanlarda sanayileşmesini sağlayacak, bu alanların köşe başlarını da yerli tekelci kapitalistler kapacaktı. AET'nin yerli kapitalistlere getireceği umulan, ticaret yoluyla yeni sömürü imkânlarından da orta ve küçük sermayecilerin nasiplenecekleri düşünülemezdi.

İşte yeni hükümet AET'den yeni isteklerde bulunarak, kendi sınıf tabanının çıkarlarını korumağa çalışmakta ve kısmen de tekelcilerin azgın ihtiraslarla Türkiye halkını emperyalizme sonuna kadar peşkeş çekmesini sınırlamağa çalışmaktadır.

Esasen AET'ye karşı bu tutumun izleneceği hükümet programında da yazılıydı. Ayrıca MSP'nin manevi ve kültürel yönden batıya karşı çıkması da AET ile ilgili yeni tutumları etkilemektedir.

Yerli tekelci kapitalistlerin AET karşısında tutumu nedir? Geneliyle baktığımızda, yerli finans - kapitalistler AET'den yeni tavizler koparılmasına itiraz etmezler. Onlar sadece bu tavizleri kendi ceplerine indirmenin yollarına bakarlar. Fakat hükümetim bu tutumu, eğer Ortak Pazar'la Türkiye ilişkilerini bozacak gibiyse, «ne kopar sam kârdır» dilenciliği içindeki yerli tekelci sermaye «velimetimizi kızdırmayalım» feryatlarını koparmağa başlar.

Nitekim eski NATO'cularımız dan şimdiki AP senatörü Kâmuran İnan, Berlin'deki AET toplantısından döndükten sonra verdiği demeçte bu tutumu yansıtmış ve AET'yi değil Türkiye hükümetini eleştirmiştir. AET'nin bizi bir üçüncü dünya ülkesi gibi gördüğünü söyleyen İnan, AET'deki tereddütler için «Bu tereddütler seçimler sırasında söylenenlerden, seçim beyannamelerinden geliyor. Bu tereddütler hükümetin batı ve AET karşısındaki tutumunu yeteri derecede açıklığa kavuşturmamış olmasından geliyor» diyerek CHP ve MSP'yi hedef almıştır. İnan, «Avrupa ve AET'ye bağlılığımızın değiş mediğini, bunun milli politikamız olduğunu anlattık» demiştir.

Affa karşı gerici engeller

Antidemokratik sömürücü güçler ve onların partileri tarafından yılan hikâyesine dönüştürülen genel af tasarısı Meclis'ten geçti, senato'ya geldi.

Tasarının siyasal maddeleri şimdi en önemli barikat önüne gelmiş bulunuyor. Çünkü gerici partiler Senato'da ağırlıktadır.

Parlamenter deyimiyle, afın bundan sonrasında en ince «Parlamento aritmetiği» ortaya çıkacaktır. Tasarının siyasal kısmı Senato'da gerici partiler çoğunluğu tarafından reddedilirse, 141 - 142 ve 146/3. üncü maddeleri kapsamayan bir tasarı ortaya çıkacaktır.

Bu durumda, Anayasa gereği Meclis ve Senato temsilcilerinden oluşan bir ortak komisyon kurulacak ve bu komisyon yeni bir tasarı hazırlayacaktır. İşte Parlamento aritmetiğinin ince hesapları burada ortaya çıkacağa benzer. Bu komisyonda aftan yana olan CHP - MSP ve Tabii Senatörler mi çoğunlukta olacak, yoksa diğer kanat mı? Aritmetik ibresi gerici kanada yönelir durumda.

Bu ortak komisyondan çıkacak karar sureti, Meclis'ten ve Senato'dan geçen tasarılarla birlikte Meclis'in oylamasına sunulacak. Meclis bu üç tasarıdan birini oylamak ve kesin karara ulaşmak zorunda. Ama bu defa oylama için 226 milletvekilinin, yani salt çoğunluğun oyu gerek li. 141 - 142 ve 146/3. maddeleri içeren tasarının Meclis'te 226'yı bulması için MSP'nin oyları önem kazanıyor. MSP içinde, Hüsamettin Akmumcu ve Hasan Aksay tarafından başı çekilen kanada dahil milletvekilleri, Meclis'teki af oylamasına sürekli olarak katılmadılar. Ve bunların sayısı 10'u geçiyor. Siyasi affa karşı çıkan anti - demokratik güçler safında yer alan bu milletvekilleri, hem koalisyon protokolüne hem de kendi parti disiplinlerine karşı çıkmaktadırlar. İleride daha güçlü bir parti içi muhalefet yapabilmek, kendi seçmen kitleleri gözünde yıpranmamak hesaplarıyla hükümette de görev almayan bu kanat temsilcileri 141 - 142 ve 146 ncı maddelerin af kapsamına girmesine şiddetle muhalifdirler. İş nihai Meclis oylamasına geldiğinde bunlar parti disiplinine uyacaklar mıdır? yoksa bildiklerini mi okuyacaklardır? Son soru burada düğümlenmektedir.

Dr. Ziya Oykut

Tehlikeli bir düşman: Makyavelizm

Sosyalistler, işçi sınıfı öncülüğünde tarihin akışını hızlandırmağı, toplumu değiştirmeği amaç bellemiş kişilerdir. Bu hedef küçümsenecek gibi değildir. Sosyalistlerin bilimle silahlanmış olmaları ve mücadelenin gerektirdiği fedakârlık ve yiğitlik vasıflarını taşımaları ve hiç bir kişisel amaç gütmemelerini gerektirir.

Işçi sınıfı sosyalistlerinin taşıması gereken diğer bir özellik de sosyalist ahlâktır. Bu ahlâka sahip olmayan kimse, hiç sosyalizme heveslenmesin. Çünkü öyle kişiler ergeç çirkin suratlarini gösterecekler ve kitlelerin sosyal pratiği tarafından çırılçıplak teşhir edilerek, tarihin çöp tenekesine savrulup atılacaklardır.

Sosyalist mücadeleye ahlâk zaafını ve bezirgân metotlarını sokmak işçi sınıfına verilecek zararların başında gelir. Makyavel'de literatür bakımından ebedileşen, Bizans entrikacılığında sembolleşen antik sömürücü sınıf ahlâksızlığı, günümüzde burjuva diktatoryasına dek uzanagelmiş. Yalnızca onunla da kalmamış, çeşitli ara tabakaları etkilemiş, hatta işçi sınıfı içine de uzanma olanağı bulmuş. Bu ahlaksızlık ve «mübahcılık» illeti, işçi sınıfının bilinçsiz unsurlarıyla, örneğin sarı sendikacılarla, patron köpekleri ve işveren ispiyonlarıyla yetinmeyip, sosyalist ve «devrimci» geçinen bazı zavallıklara kadar etki alanını yaymış.

Dünya sosyalist mücadele tarihi, irili ufaklı kariyerist veya makyavelist sözde «sosyalistler» görmüştür. Bizim yerli sosyalizm tarihimizde de böylelerine rastladık, rastlıyoruz.

Fakat, önemli olan böyle kişileri tasfiye etmekle yetinmeyip asıl böyle yöntemleri yoketmektir. Kötü makyevelizm alışkanlığını, altındaki kariyerizm kanseri ile birlikte sosyalist saflardan sürüp atmazsak, bu kötülükler işçi sınıfı yolunda diken olmağa devam edecekler. Oysa işçi sınıfı ,ilkel toplumun kollektivite, adalet, mertlik, yiğitlik, dürüstlük gibi haslelerini kendi bünyesinde —modern toplumun maddî şartlarında ve bilimsel temel üzerinde— canlandırmış en devrimci topluluktur. Işçi sınıfı mücadelesi içinde, böyle ahlâksızlıklar işçi sınıfına yabancıdır. Zaten bu ahlâksızlıkları harekete sokan, işçi aristokratlarından başka muhteris küçük burjuvalar oluyor.

Ahlâk zayıflığının en harcıâlem biçimi, sinsi Bizans oyunlarıyla kişi ve görüş yıpratma çabaları şeklinde ortaya çıkıyor. Bazı kişi ve yuvarlar, bilimle, pratikle altedemedikleri devrimci çizgileri ya da kişileri, hatta *hayatta olmayan devrimcileri* sözde yıpratmak için aslı faslı olmayan politik veya kişisel dedikodular yaymak, iftira ve çirkef saçarak o eğilimleri lekelemek yoluna gidiyorlar. Bu yöntemler, hakim sınıfların sosyalist saflardaki ajan provokatörlerinin kullandıkları yollardır. Yakın geçmişte pek çok öyle provokatör bildirisi veya ajan tezviratına tanık olduk. Ama ajanlar dışında, ahlâk yoksunu birtakım küçümencik kariyeristler de, aynı şekilde kişi ve eğilimlerle uğraşmak yoluna başvururlar yani ajan provokatörlerle işbirliği yaparlar.

Gerçi politika, Çerniçevski'nin dediği gibi, Nevski bulvarı değildir ki, devrimciler çamurdan korunabilsin. Ama görevimiz çamurdan korunmak değil, sokaktaki, yanl işçi sınıfı yolundaki çamurları temizlemektir. Eğer bu uğurda mücadele etmezsek, mübahçılığın her türlüsünü, kulisçilik, hizipçilik ve dedikoduculukla birlikte silip süpürmezsek, kurulacak yarınların Sosyalist Türkiye'sinde bizden öncekiler ve biz gibi, bizden sonrakiler de güçlük çekecekler. Sosyalizmin sağlığı için, makyavelizmi veya işçi sınıfı adına entrikacılığı bugünden tezi yok işçi sınıfı panzehiri ile dezenfekte etmeliyiz.

Özellikle devrimci hareketin bu toparlanma döneminde kûfürleşme ve entrikacılığa ilk andan itibaren göz açtırmayıp, ideolojik ve pratik her türlü çalışmada devrimci dürüstlüğün en kesin biçimiyle egemenliğini güçlendirmeliyiz. Bu çabalar geleceğin sağlam temellerinin çimentosu olacaktır.

Fransa sol iktidarın eşiğinde

Hüseyin Baş

Başkan Georges Pompidou'nun trajik sonuyla Fransa bir ay gibi kısa bir süre içinde yeni seçimlere gitmenin hazırlığında. Ulusal yas sona ermeden, özellikle iktidar partisi saflarında misli görülmemiş bir iktidar mücadelesi büyük hızıyla sürüp gidiyor. Gaullist partinin baronlarından Jacques Chaban - Delmas, ilk hamleyi yapanlar arasında. Bir ve bir skandalı yüzünden, tıpkı Michel Debre gibi, iktidardan uzaklaştırılan Chaban Delmas, nasen bir süredir Pompidou'ya karşı bizzat kendi partisi içinde mücadeleyi sürdürüyor, yeni seçimlerde Gaullist'lerin tek adayı olmak yönünde gerekli hazırlıklarını yapıyordu. Delmas bir bakıma De Gaulle'den sonra küstürülen ve şu ya da bu nedenle iktidardan uzaklaştırılan «eski» ve «sağlam» Gaullist'lerin lideriydi. Bu takım, Pompidou'nun Generali «tongaya basarak» neredeyse yakışıksız bir biçimde onun yerini alması ve hele iktidarı sırasında Birleşik Devletlerle açık savaş ilânına temellenen Gaullist politikaya sırt çevirerek sinsi bir Atlantikçi tutum izlemesini asla bağışlamamışlardı. Pompidou'u yüzden çeşitli bahanelerle Gaullizmin bütün Baronlarını birbiri ardından çevresinden uzaklaştırmıştı.

Son gelen haberler Bordeaux Belediye Başkanının, sportif kişiliğiyle depar'a önce girişerek parti içi adaylık meselesinde rakiplerini hayli geride bıraktığını doğruluyor. Buna karşılık şimdiki meclis başkanı Faure'un ve hele iktidar partisinin küçük ne var ki hayli etkin ortağı Bağımsız Cumhuriyetçi'lerin lideri Maliye Bakanı Giscard D'Estaing'in adaylık için pek şansları olduğu sanılmıyor. İktidar Partisi UDR ile Merkez Komiteasinin ve Başbakan Pierre Messmer'in Delmas'ın adaylığını destekleyeceklerini açıklamış olmaları da Bordeaux Belediye Başkanının şansını bü yük ölçüde artırmış bulunmaktadır. Bununla birlikte adaylık meselesinde Giscard D'Estaing'in tavrı henüz tamamen açığa çıkmış değildir. Sol Cephenin iktidarı ciddi olarak tehdit ettiği bir ortamda UDR koalisyon ortağına bugün herzamankine oranla daha fazla muhtaçtır. Bu yüzden koalisyon ortağının görüşlerini kısasından kestirmesin den geri çevirecek- gücte değildir. Bağımsız Cumhuriyetçilerin finans - kapital çevrelerinin adayı olarak bilinen lideri D'Estaing'in, işi Başkanlığı istemeye - kuşkusuz gönlünde yatmak la birlikte - vardıracağı elbette ki sanılmıyor. Ne var ki D'Estaing hiç kuşkusuz pazarlıktan eli bütünüyle boş dönmeye de yanaşmayacak, en azından Maliye Bakanlığını, belki de, kimbilir Bir Başbakanlığı sağlama almayı ihmal etmeyecektir. Bununla birlikte Giscard'ın Başbakanlığı konusunda önünde son derece güçlü iki engel mevcut. Bunlar dan ilki MESSMER, öbürü ise Fransız politikasında ağırlığı gün geçtikçe artan JOBERT'dir. Bağımsız Cumhuriyetçilerin liderinin bu iki güçlü engeli aşarak Başbakanlık koltuğuna yerleşmesi, şimdilik kimse tarafından yakın ve geçerli bir ihtimal olarak görünmüyor.

İktidar Partisi saflarındaki karmaşa ve çekişmeye karşılık komunistler, sosyalistler ve sol kanat radikallerinden oluşan SOL BİRLİK son derece tutarlı, sağlıklı ve hele kararlı bir manzara arzediyor. Sol Cephe'de «adaylık» çekişmesi yok. Sosyalist Parti lideri François Mitterrand SOL'un tek adayı. Sol Birlik, istelik bir bakıma hemen yarının Fransa'sını planlayan geniş kapsamlı bir Ortak programla, «Demokratik Ulusal Birlik Hükûmeti İçin Programı»la güçlü bir biçimde teçhiz edilmiş durumda. Sol Cephenin şansını artıran bir önemli etken de, kuşkusuz, Fransa'nın bugün içinde bulunduğu derin ekonomik, sosyal ve politik krizdir. Amerikan sultasında seyreden Tekelci Devlet Kapitalizminin açık bir iflası olarak görünen ve bizzat kapitalist sistemin yapısından gelen krizde Pompidoist yönetim, tüm çabalara rağmen geçerli hiç bir çözüm getirememiştir. Geniş halk yığınları, başta emekçi kitleler olmak üzere, «ne pahasına olursa olsun kâr, daha fazla kâr» ilkesini baştacı eden bir iktidarın baskısı altında gittikçe daha fazla bunalmaktadır. Enflasyon ve buna bağlı olarak dayanılmaz ölçülere varan fiyat artışları gemi azıya almıştır. Enerji sorunu, işsizlik, ülkede aslan payını gövdeye indiren güçlü çokuluslu şirketler - bundan Amerikan şirketleri anlaşılmalıdır - ekonomiyi bütünüyle çıkmaza sokmuştur. Sol Cephe'ye göre Fransızlar şu iki temel seçimden biri yönünde oy kullanacaklardır: ya tekelin hizmetinde, dolayısıyla da dışa bağlı ve geniş yığınların karşısında bir yönetim; yada tekelci Devlet kapitalizminin hükümranlığına son verecek, emekçileri kamu işlerinin düzenlenmesinde söz sahibi kılacak yepyeni, halka dönük sağlıklı bir yönetim.

Politik konjonktür bugün Fransa'yı, kapitalist sistemin en zayıf halkaların dan biri haline getirmiştir. Sol Cephe, bölücülüğü meslek haline getiren uslanmaz goşist grupçukların gevezelikleri bir yana bırakılırsa, başarısız, ne var ki büyük umutların bitip tükenmeyen kaynağı olmak vasfını sürdüren KOMÜN ve HALK CEPHESİ deneylerinden sonra en ciddi ve sonuç alıcı bir olgu olarak beliriyor.

3 Milyon işçi grevde

Japonyada 3 milyon ulaştırma ve haberleşme işçisi greve başladı. Bilindiği gibi Japon emperyalizmi, 2. Dünya Savaşı'nda yediği darbeyi kısa zamanda atlatmış ve hızlı bir gelişme temposuyla üçüncü bir emperyalist merkez oluşturmuştu ve Japon emperyalizmi bu hızlı gelişmesini son derece yoğun bir emek sömürüsüne borçlu idi.

Ancak Japon işçileri bu gün son derece güçlü bir mücadele bilincine ulaşmışlardır. Japon proletaryasının siyasal hareketi gittikçe genişlerken, ekonomik mücadelesi de hızla yayılmakta ve bü yük kitle grevlerine dönüşmektedir.

3 milyon Japon işçisinin tekelci devlet kapitalizmine karşı başlattığı dev grev, emperyalist merkezlerden az gelişmiş ülkelere kadar uzanan tüm emperyalist — kapitalist sistemin temellerinin çatırdamağa başladığının yeni kanıtlarından biri oldu.

Kokuşan kapitalizm

Batı kapitalist dünyasındaki siyasal skandaller, rüşvet ve yolsuzluk olayları biribirini kovalıyor. Son olarak İtalyan hükûmetine katılan partilerin büyük petrol şirketlerinden ve çeşitli büyük kapitalistlerden el altından para aldıkları ortaya çıktı. Tahkikat Komisyonu'nda dinlenen petrol krallarından biri «başka petrol şirketleri para veriyorlardı, ben de verdim» demiştir.

Adı ne olursa olsun batı dünyasındaki her türlü koalisyonun, burjuva iktidarı olduğunu biliyoruz. Bu olayda da şaşılacak bir taraf yok ve böyle olayların çoğalması kapitalizmin çürümüşlüğünün canlı delilleri oluyor.

İster finans kapitalist olsun, ister olmasın tüm burjuva sınıfı ve onların sözcüleri sabah akşam barış, demokrasi ve ahlâk nutukları atarlar ama kendi sömürüleri için ellerinden gelen her türlü anti-demokratik siyaseti, yolsuzluğu, hileyi, yalanı, dolanı ve zorbalığı uygularlar. Burjuva riyakarlığının her zamanki tutumudur bu. Burjuva işine geldiği zaman sol bile gözükmekten çekinmez ama kandırmaca içinde kendi çıkarına bakar.

Sömürücü dolandırıcılığını henüz kavranamış Avrupa halk kesimleri için böyle skandallar bir çeşit şok etkisi yapıyor. Kapitalist sistem kokuştukça da bu şokların şiddeti ve sayısı artıyor.

Fakat burjuva sınıfı henüz pervasızlığından vazgeçmiş değil. Eğer vazgeçseydi, seçimlerde zenginlerden büyük paralar alan Nixon hâlâ yerinde kalır mıydı? Ya da yolsuzluk yaptığı için hükûmetten tecrit edilen eski Fransa başkanlarından Chaban Delmas, cumhurbaşkanlığına adaylığını koymağa cesaret edebilir miydi?

Ne var ki, ipliği iyice pazara çıkan, can çekişen kapitalizmin ilânihaye sürüp gideceği sanılmasın. Buna herkesten önce kendileri de inanmıyorlar ve egemenliklerini sürdürebildikleri kadar uzatmak için binbir türlü oyuna ve zorbalığa başvuruyorlar.

Sosyalizmden sapmalar

Bu yazı serisinde, sosyalist harekete sokulan burjuva ve küçük burjuva sapmalarını özlü ön bilgiler halinde genel olarak inceleyeceğiz.

Sosyalist Hareket 19 cu yüzyılın ikinci yarısından başlayarak dünyayı sarsan bir gelişim göstermiştir.

Evrensel sosyalist devrim, dünya tarihi içindeki en keskin dönüm noktası olarak, insanoğlunu sınıfsız topluma götürecektir.

Böylesine önemli bir hareketin içinde şüphesiz ki sadece işçi sınıfı değil, pek çok emekçi, aydın, hatta burjuva yer almıştır, alacaktır. İşte sınıf olarak burjuvazinin ve küçük burjuva zümresinin işçi sınıfına taşıdığı veya uzattığı çeşitli hastalıklar ve sapıtmalar vardır. Demek ki, sapmaların sınıf kökeni, işçi sınıfı dışındaki sınıf ve zümrelere ait... Ayrıca işçi sınıfı hareketinin doğru teorik rehberlikte yürümediği, örgütlenme düzeyinin düşük olduğu «kendiliğinden gelme hareket» dönemlerinde, bizzat işçi sınıfı içinde, «kendiliğindenlik», «işçicilik» (uvriyerizm) veya aydın düşmanlığı hastalıkları çıkabilir.

Sosyalist öğretinin işçi sınıfına gereğince mal olmadığı; işçi ve genel emekçi halk örgütlenmesinin ve bilinçlenmesinin gelişmediği düzeylerde, teori ve pratik ayrılığı başlıca sorundur. Böyle durumlarda teori aydınların elinde kalır. Öte yandan, işçi sınıfının mücadelesi bu durumda kendiliğinden bir hareket niteliğindedir. Yani sınıf hareketi ile teorik gelişim arasındaki diyalektik bağ ve somut ilişki kopuktur.

Böyle dönemler, kendiliğinden hareketin ağır bastığı dönemlerdir. Sosyalizmde sapmaların ve burjuva - küçük burjuva hastalıklarının etkileri de en fazla bu dönemlerde görülür.

Kendiliğinden gelme hareket işçi sınıfı ve genel emekçi mücadelesinin partisiz sürdüğü veya Parti'nin devrimci halk birlikimini, gelişimini kucaklayamadığı, yönlendiremediği durumlar için kullanılan bir deyimdir. Böyle durumlarda, ekonomizm-sendikalizm, popülizm, uvriyerizm, «anarşizm», «kuyrukçuluk» vb. gibi sapma ve hastalıklar uç gösterir ve etki alanı kazanır.

Kendiliğinden gelme terimi, işçi sınıfı tarihinde en çok ekonomizm ve sendikalizm (trade-unionizm) denilen bir akım için kullanılmıştır. Ama yukarıda adlarını saydığımız sapmaların hepsi, —partili olsun, partisiz olsun—, kendiliğinden hareketin ürünleridir.

Genel olarak sağ ve sol diye tasnif edilen bu sapmaları, siyasal mücadeleyi ve partinin birinci önemini reddeden veya, partiyi kabul ettiği halde işçi sınıfı bağımsızlığından ayrılan sapmalar olmak üzere iki kümede toplamak günümüz pratiğinde önem taşımaktadır.

A — Partisizlik

Siyasal mücadeleyi ve Partinin gereğini veya öncü önemini reddeden veya ikinci plana atan, siyasal mücadeleyi Partisiz sürdürme önerileri her kimden gelirse gelsin, en kötü, en zararlı eğilimdir. Partisizliği önerenlerin yada partiyi tasfiyeye yönelen davranışlara girenlerin bir tek adı vardır: *likidatörler.*

Sosyalist hareketin, egemen sömürücü güçlere bir yem olarak sunulup, «tasfiye edilmesi» anlamına gelen *likidasyon* (tasfiyecilik) hareketinin sosyalizm saflarında kılıfını veya kılıfsız savunucularına ya da davranışçılarına likidatör denir. Bunların kimisi siyasal mücadeleyi reddeder, veya onu işçi sınıfı dışındaki sınıf ve zümrelere (burjuvazi ve küçük burjuvaziye) bırakır (Ekonomistler gibi) Kimisi, siyasal mücadeleyi kabul ettiği halde, bu mücadelenin sendikalarla yapılacağını savunur (anarko-scendikalistler gibi). Kimisi varolan bir partiyi «likide edecek», egemen güçlere yem edecek şekilde öneriler getirir (Partiyi en dar sınırlarda hapsetmeği isteyen Odzovist sapması karşısında onu alabildiğine yayıp düşmana açmağa ve sulandırmağa çalışan diğer uç sapmayı temsil etmiş olan likidatörler grubu gibi) vs... vs...

Sosyalist örgütlenmenin ve sosyalizmin kesin yenilgisine ortam hazırlayan likidatörlere karşı, her yerde, her zaman amansızca mücadele etmek, burjuvazıden ya da küçük burjuvazıden işçi sınıfına uzanmış bu Truva atını mutlaka yoketmek, işçi sınıfı sosyalistlerinin içe dönük mücadelesinin başında gelir. Çünkü partisizlik ve örgütsüzlük, işçi sınıfını ve tüm emekçi halkı siyasal mücadeleden ve dolayısıyla hedeften ayırdığı için, sosyalizmin ve kitlelerin sürekli yenilgilerine yol açar. Şu halde partisizliği öneren her çizgi ve eğilimi, mutlaka işçi sınıfına zararlı göreceğiz ve bu eğilimlerin ezilip yokedilmesine çalışacağız.

Siyasal mücadeleyi ve siyasal örgütlenmeyi reddeden çeşitli sapmalar sosyalizm tarihinde değişik ya da benzer biçimlerde ortaya çıkmıştır. Bunları kabaca iki grup altında toplayabiliriz:

1. inci Enternasyonali sabote eden ve siyasal mücadeleyi reddederek sadece, ekonomik mücadele öneren, işçi sınıfına inanmayan, hiç bir otorite tanımamağı erdem ve devrimcilik diye tanıtan (yani işçi sınıfı otoritesine şiddetle karşı çıkan) lumpenproletaryayı, proletaryadan daha devrimci ilan eden, köylülüğün en devrimci kesim olduğunu ileri süren Bakuninci (ve ondan önce Proudhoncu) *anarşizm.*

Bu anarşist çizgi daha sonra, başlıca anarşist sendicacılığın *(anarko-sendikalizm)* doğmasına sebep olduğu gibi, Rusya'daki Narodnizm ve genel bireysel teröre teorik bakımdan etkide bulunmuş, günümüz kapitalist dünyasında Rudi Duçke, Cohn Bendit, Herbert Marcuse ve hatta Tarık Ali gibi ne idüğü belirsiz şarlatanları —veya «görevlileri»— öne çıkartan öğrenci anarşizmine dek etkisini uzatmıştır.

2 — İngiliz (ve Avrupa) burjuva sendikalizminin (trade-unionizm) 1890'lar Çarlık Rusyasındaki sözde Marxçı görüntüsü olan ekonomizm. Bu çizgi 70 yıl önce kesinlikle yenilgiye uğratıldığı halde, zaman zaman bazı emekçi hareketlerinde, değişik görünümler altında ortaya çıkabilmektedir.

B — Partiyi kabul eden Sapmalar:

Siyasi mücadelenin önemini ve partinin yerini reddetmeyen sapmalar, genel olarak sağ popülizm, uvriyerizm, kuyrukçuluk, revizyonizm, reformizm, sosyal şovenizm, genel olarak pasifizm vb. gibi hastalıklardır.

1 — Partiyi kabul eden sapmalar arasında, *sol sapma* olanlar, partinin siyasi fonksiyonlarını önemsemezler, onu bir askeri örgüt olarak görürler. Bu bakımdan evrensel sapmalar içinde bölgelerin ve dönemin özelliklerine göre çeşitli görünümler kazanabilen, ama aslında, uzun vadeli ve köklü bir siyasal örgütlenme ve çalışmayı kabullenmeyen bu sol sapmalar da, yanlış parti anlayışına sahip oldukları için, önce partisiz sol sapmalar arasında değerlendirilmelidir.

2 — Partinin önemini en az işçi sınıfı sosyalistleri kadar kabul eden asıl temel sapmalar *sağ sapmalardır.* Bunların ortak niteliği işçi sınıfının politik-ideolojik - ekonomik mücadele bütünlüğünün bağımsızlığından taviz vermeleridir.

Popülizm: Çeşitli burjuva ve küçük burjuva eğilimlerinin sosyalist hareket içine uzanmış olan türlerinden, en yaygın olanı popülizmdir, (halk dalkavukluğu). Özellikle azgelişmiş ülkelerde ortaya çıkan bu eğilimin sol kanadı köylü anarşizmine veya sadece keskin köylü gevezeliğine giderken, sağ kanat yine işçi sınıfı yolundan ayrılarak halk dalkavukluğuna ve oy avcılığına çıkmıştır. Sağ popülistler, genel bir uzlaşma çizgisini, yani burjuva sosyalizmini temsil ederler.

Uvriyerizm: Popülizmin, işçi sınıfı içindeki ikiz kardeşi işe *uvriyerizm* adı verilen *işçi dalkavukluğudur.* Bunlar işçi sınıfının rolünü kabul ettikleri halde, sırf *işçicilik* yaptıklarından sol sekter görünümlü sağ sapmalardır. Uvriyeristlerin bir kısmı, siyasal mücadeleyi ve partinin önemini reddeden ekonomist görüşler taşırlar. Aydın düşmanlığı belli başlı uvriyerist özellikler arasındadır. Sağ popülistlerin köylüyü oy deposu olarak görmelerine karşılık, partili uvriyeristler de işçiyi bir oy alanı olarak tutarlar.

Revizyonizm: Genel sağ sapmaya verilen adla *revizyonizm* ise bilimsel teoriyi tahrif eder ve onun maddeci tabanını çarpıtır, özellikle diyalektik yöntemden yan çizer. Revizyonistlerin başlıca özelliği teslimiyetçiliktir. Revizyonizm işçi sınıfı bağımsızlığından taviz verir; oy avcısıdır. Kitle gelişiminin gerisinde kalır. İşçi sınıfı ve genel emekçi halk eylemlerini, yani demokratik ve sosyal halk gelişimini örgütlemez. Revizyonizmin çeşitli ülkelerde çeşitli yansımaları olmuştur. Revizyonizm adı, bu sapmaya bilimsel teoriyi «revizyona» tâbi tuttuğu yani gözden geçirip değiştirdiği için, hem de, işçi sınıfının kökten düzen değişikliği programını kabul etmediği, düzenin şurasını veya burasını «revize ederek» (düzelterek) amacın sağlanacağını ileri sürdüğü için verilmiştir. Revizyonizm, burjuva reformculuğunun sosyalizm içine uzanmış kollarından esinlenmiştir.

Bu genel bakıştan sonra, gelecek haftadan başlayarak evrensel sapmaları tek tek ele alacağız.

Oya Baydar

Sosyalist Parti tartışmaları

«İnsanlık çözemeyeceği sorunları ortaya atmaz.» Bugün Türkiye'de «Sosyalist Parti» sorunu tartışılıyorsa, bu, nitel ve nicel birikimin Sosyalist Partiyi gerekli kılmasından ve eninde sonunda, Türkiye sosyalistlerinin Sosyalist Partiyi kuracak güçte olmalarındandır.

Ancak, Sosyalist Parti konusu tartışılırken, tartışmaların zararlı değil yararlı, yani ideolojik birliğe yaklaşmayı ve temel «evet» lerde toparlanmayı sağlayıcı olabilmesi için dikkat etmemiz gereken noktalar vardır. Bu noktaların ilki, Sosyalist Parti sorununu işçi sınıfı sosyalistlerinin tartışacağı, ancak işçi sınıfı sosyalistlerinin böyle bir tartışmaya katılmaya hak kazanacağıdır.

Dışardan gazel okuyanlar vardır. İşçi sınıfına hiçbir zaman inanmamış, sosyalizmin bilimini hiçbir zaman benimsememiş, genel bir ilericilik çızgisinde yer almış, küçük burjuva ilericiliğini ve reformculuğunu asla aşamamış kişi ve organlar, Sosyalist Parti tartışmalarına taraf olarak katılmaya kalkışırlarsa, bunları tecrid etmek ve yaptıkları işin zararlarını göstermek görevimizdir. Faşizmin Nihat Erim'inden burjuva sendikacılığının Halil Tunç'una kadar çeşitli kişileri sahneye çıkartıp sosyalist parti konusunda ahkâm kestirmek iyi ve satışlı bir gazetecilik olayı olabilir. Ama, kadrolar Sosyalist Partiyi ancak sosyalistlerin tartışabileceğini bildiklerinden, bunlara aldırmayıp kendi parti sorunlarını kendileri tartışırlar.

Öte yandan, binbir kuyrukçu sapmanın içinden geçmiş, işçi sınıfı öncülüğüne hiçbir zaman inanmamış, sosyalizmi genel bir ilericilik sorunu halinde gören ve Parti teorisini ve pratiğini hiçbir şekilde bilmedikleri için Parti ile ilgili her cümlelerinde belirgin teorik yanlışlar görülen, ancak son zamanlarda —yine de olumlu sayabileceğimiz bir gelişmeyle— işçi sınıfının öz örgütünden söz etmeye başlayanlar var. Bunlar dergilerinin bir sayısında yaptıkları hatayı bir başka sayıda düzeltmeye çalışarak işçi sınıfının öz örgütünden söz ediyorlar ama, Sosyalist Partinin kuruluşunu emperyalizm ve faşizm umacıları tehdidiyle «zamanı geldiğinde» ye erteliyorlar ve «az şeyler kazanma uğruna çok şeyler kaybetmemeyi» örgütlüyorlar. Böyle düşünmeleri doğaldır. Çünkü onlar için işçi sınıfının örgütlenmesi ve halkı örgütlendirmesi «az şey», rahatlarının bozulmaması ve kısıtlı burjuva demokrasisi «çok şey»dir. Kaldı ki bu kanatlar, eski küçük burjuva kuyrukçuluklarının etkisiyle, emperyalizme ve faşizme karşı etkili mücadelenin ancak işçi sınıfının ve onun partisinin öncülüğünde mümkünolabileceğini unutuyorlar.

Gerek ertelemeci, gerekse dışardan gazel okuyucu çizgiler aslında sırtlarında yumurta küfesi taşımayanların, kırk yılda bir ağızlarına aldıkları «işçi sınıfı»nın devrimci öncülüğüne ve ideolojisine hiçbir zaman inanmayanların çizgisidir. Bu yüzden de, arada bir ayağımıza takılsalar da, işçi sınıfı sosyalistlerinin tesbit etmek ve yaygınlaşmasını önlemekle yetinecekleri, kendi bütünlüğümüz dışında çizgilerdir.

İşçi Sınıfı devrimcileri Sosyalist Parti sorununu sosyalistler arasında tartışıyoruz, tartışacağız. Asıl kendi aramızdaki tartışmalar önemli, verimli ve sonuca götürücüdür. Bu tartışmalarda yapıcı olmaya, bölünmeyi değil sağlam ilkeler temelinde toparlanmayı amaçlamaya, kişisel kaygıları ve kariyerist eğilimleri aşmaya, bilgisizliğimizi bilgiyle tamamlamaya mecburuz. Bu tartışmalardaki her söz, her küçük yanlış, her yersiz keskinlik, her şekterlik eğilimi Partinin kuruluşunu, toparlanmanın ve kucaklayıcılığın gerçekleşmesini biraz daha güçleştirmeğe hizmettir.

Sırtlarında yumurta küfesi olmayanları bir yana bırakalım. Bizler, herşeyden, herkesten daha fazla sorumluyuz.

parti prensipleri

‘Sosyalist Parti'nin işleme prensibi proletaryanın kollektif demokratik disiplinine dayanan demokratik merkeziyetçiliktir. Demokrasi aşağıdan yukarıya doğru işler ve demokratizmle oluşan parti yönetim zinciri, yukarıdan aşağıya merkeziyetçiliği uygular. Öte yandan; ikna, eleştiri ve özeleştiri, işçi sınıfı partisinin çalışmalarındaki başlıca arınma ve güçlenme dinamoları arasında gelir. Bu araçların gereğince ve titizlikle kullanılması tüm Parti üyelerinin sorumluluklarına girer.’

‘Partinin her türlü faaliyeti ancak ve ancak organ çalışması ile yürütülür. Bütün parti içi ilişkiler organlar arasında ve organ içindedir. Her partili mutlaka bir organda görev almalıdır. Organ dışı üye bir safradır. Sosyalist Parti'de tüm kongre toplulukları, yönetim kurulları, denetleme ve onur kurulları, çeşitli çalışma birimleri, ihtisas komiteleri, mali çalışma üniteleri, her türlü faaliyet ekibi ve hatta -ciddi yürütülüyorsa- eğitim grupları birer organdır.’

İşçi Sınıfı Partisi kitleleri yönlendirip toplumu ileri aşamalara götürebilmek için dinamik bir işlerlik içinde olmalıdır. Parti, bilimsel teoriden kaynaklanan ve devrimci pratiğin geçmiş sürecinde zenginleşmiş belirli çalışma ve işleme prensiplerini titizlikle benimseyip uygulamak ve bunları pratik içinde boyuna geliştirmek zorundadır.

Demokratik - merkeziyetçilik

Modern toplumun en devrimci, en demokratik kesimi olan işçi sınıfının kollektif demokrasisi ve disiplin ruhu, demokratik merkeziyetçilik prensibinin sınıfsal temelidir. Bir partide demokratik merkeziyetçiliğin olgunluk ve gelişkinlik düzeyi, o partinin örgütlenme sağlamlığının, bir başka deyimle, gelişme dinamoronun başlıca öğesidir diyebiliriz.

Demokratik merkeziyetçilik prensibi diyalektik bir kavramdır; diyalektik bir işleyiş mekanizmasıdır. Proletarya örgütlenmesinin en yüksek biçimi olan İşçi Sınıfı Partisi, dünya tarihinde gelmiş geçmiş örgütlenmelerin de en gelişmişi en olgunudur. Hem en demokratik, en devrimci sınıfın demokratizmine dayanır, hem de en kolay ve en iyi biçimde örgütlenebilen, ileri kollektif düşünce-davranış ve dayanışma niteliğini taşıyan toplum kesiminin disiplin ruhunu ve merkezi örgütleme yeteneğine sahiptir.

Parti'de, aşağıdan yukarıya demokrasi, yukarıdan aşağıya merkeziyetçilik işler.

Böylece demokrasi ve merkeziyetçilik karşılıklı bir etki - tepki ilişkisi içinde birbirini tamamlayarak, geliştirerek güçlenir. Dönemin ve olanakların durumuna göre, bazan merkeziyetçilik eksikinden daha ağır basabilir, gene öyle dönemler olur ki, demokratizm eskiye göre ilerleme imkânı bulur. Ama ne birinden, ne ötekisinden vazgeçilemez. Hem merkeziyetçilik yanı üzerinde titizlikle durulmalı ve merkeziyetçilikten yanı parti disiplininden asla taviz verilmemelidir; hem de bu merkeziyetçiliğin, bürokrasiye dönüşmemesi için parti içi demokrasi boyuna kullanıp geliştirilmeli, çeşitli kademelerdeki organ ve üyelerin inisiyatif ve bilinç düzeyleri yükseltilmelidir.

Sosyalist Parti'de demokratik merkeziyetçiliğin devrimci bir tarzda işlemesinin başlıca şartlarını şöyle sıralayabiliriz:

Bütün yönetim organları seçimle işbaşına gelmelidir

Bu önşart Sosyalist Partilerde demokratizmin temel gereklerinden biridir. İşçi Sınıfı Partisi, imkân bulduğu ölçüde bu gereği yerine getirmelidir. Sosyalist Parti hiyerarşik zincirinin seçimle oluşturulması, parti içi demokrasinin somut bir yansımasıdır. Burada dikkat edilecek bir nokta, seçim gerektiren organların yönetim organları olduğudur... Yoksa, çeşitli kademelerdeki yönetim organlarının kuracakları çeşitli komite, komisyon veya çalışma ekipleri ve özel uzmanlaşma branşları için aşağıdan yukarıya bir seçim gerekmez. Parti tüzüğünün çerçevesi içinde, yönetim organları ve onur kurulu, denetleme kurulu gibi görev bölümleri yapıldıktan sonra, gelecek kongreye kadar bu yönetim kademeleri, kendi yetkileri ve görev alanları içindeki tüm çalışmaları yürütmek üzere, parti üyelerini çeşitli çalışma organlarında ve ekiplerinde görevlendirirler. Yani seçimle gelme ilkesi, her türlü görev organı için değil, yönetim organları ve tüzükteki benzer organlar için gerekli ve geçerlidir.

Bu seçim mekanizması nasıl işleyecektir? Sosyalist Partinin en yüksek organı genel kuruldur. Çeşitli örgütlenme kademelerinden derece derece seçilerek gelen genel kurul delegeleri, o partinin en yetkili ve karar sahibi topluluğunu meydana getirir. Genel kurul, partinin merkezi yönetim organını seçer. Merkezi yönetim organı da, kendi içinden daha dar, daha merkezi bir yürütme organını seçimle parti merkezine getirir. Şu halde (merkez) yürütme komitesi, partinin genel yönetim organı içinden çıkmış bir organdır. Partinin esas yöneticisi merkez (genel) yönetim organıdır. Yürütme komitesi, merkez genel yönetim organına, o da tümüyle genel kurula karşı sorumludur.

Bu şekilde aşağıdan yukarıya doğru, demokratik tarzda seçilmiş merkezi hiyerarşi zinciri oluşturulur. Bu zincir, en merkezden başlayarak, alt kademelere doğru, merkezi disiplini ve karar mekanizmasını uygular. Alt yönetim kademeleri de seçimle işbaşına geldiğinden, her birim örgütlenmesinde demokratizm ilkesi korunmuştur. Keza genel merkez yönetim organını (ve dolayısıyle merkez yürütme organını) seçen genel kurul delegeleri de demokratik seçimle tesbit edildiğinden, parti içi demokrasinin seçim ilkesi uygulanmış olur. Çeşitli kademelerin bundan sonra başlıca dikkat edecekleri nokta, merkezi organın merkezi disiplinine uymaktır? Özetle, tabandan tepeye doğru kademe kademe demokratik tarzda oluşturulan hiyerarşi, tepeden tabana doğru merkeziyetçiliği işletir.

Parti çalışmalarının her adımında demokrasinin işlemesi

Fakat parti içi demokrasi, sadece, «yönetimin seçimle tesbiti» ilkesine dayanmaz. İki seçim (kongre) dönemi arasında, partinin tüm çalışmalarında, ideolojik ve pratik hayatının her adımında demokrasi ilkesi uygulanacaktır. Şöyle ki: Her kademe organı, merkeziyetçilik ilkesi gereği, üst organın verdiği kararara uymak zorundadır. Parti disiplini bunu gerektirir. Üst organdan gelen kararlara uyulmadığı takdirde, partinin o diliminde disiplinsizlik ve anarşi başladı demektir. Ama bu uygulama, sırf merkeziyetçilik yanıyla kalmaz. Alt organ, üst organın kararlarına uyup, onları uygularken, kendisi de üst organa sürekli eleştiri ve öneri getirir. Üst organlar da, alt organlardan gelen eleştiri ve önerileri bürokratik ve geçiştirmeci bir tavırla değil, ciddiyetle ele aldığı takdirde, hem hatalardan daha kolay arınabilecek hem de her kademedeki organ ve üyenin inisiyatif yeteneği ve siyasi kişiliği, tecrübesi daha kolay gelişebilecektir. Böylelikle, demokratik merkeziyetçiliğin, demokrasi yanı kongreden kongreye değil, Sosyalist Parti çalışmalarının her adımında korunmuş, kollanmış ve uygulanmış, geliştirilmiş olur. Bu işleyişe uyulmadığı takdirde, merkeziyetçilik tek başına kalır, demokratizm silinir bürokratizm egemen olur.

Parti çalışmalarının her adımında merkeziyetçiliğin işlemesi

Sosyalist Parti'de seçimle işbaşına gelen yönetim organları, yukarıdan aşağıya doğru merkeziyetçiliği, yani parti disiplinini işletir. Merkeziyetçilik en üst yönetim kademesinden başlayarak, en alt kademeye kadar zincirleme bir işleyiş gösterir. Bu işleyiş hem parti genel merkez organının veya onun bir parçası olan merkez yürütme organının genel ideolojik ve pratik kararlarına en alt organın harfiyen uyması biçiminde yansır, hem de merkez organlarını ilgilendirmeyen bölgesel kararlarda, bir yönetim organının kendisine en yakın üst organın kararını uygulaması biçiminde işler. Zaten, en üst organın kararını gerektirmeyen bu tür yerel çalışma kararları, Sosyalist Parti'nin genel prensipleri veya daha önce verilmiş özel kararları çerçevesinde yürür. Bu ilkelere aykırı kararlar ve uygulamalar yapılırsa, ya eleştiriyle veya üst organın uyarısıyla düzeltilir. Parti hiyerarşisinde yukarıdan aşağıya kararlar iletilir. Alt organlar ise üst organlara sürekli rapor vermek zorundadırlar. Koordinasyon ancak böyle sağlanır. Sık sık tekrarladığımız gibi, partinin her yönetim kademesi bu merkeziyetçiliğe uymakla yükümlüdür. Herhangi bir kademe, üst organlarda alınan bir kararı hatalı görüyorsa, kendi görüşlerini ve eleştirilerini iletir. Ama bu karar değişinceye kadar, ona uymak zorundadır. İlgili organ eleştirileri gözönüne alarak ya kararını düzeltir veya ısrar eder. Uygulama durumundaki organlar sözkonusu karar değiştirilmedikçe, onu uygulamakla görevlidir. Demek ki, çeşitli organlar, üst organlardan gelen kararlara katılmasalar bile, onları aynen uygulayacaklardır. Aksi halde parti disiplini dışına çıkılmış olur. Organlar katılmadıkları kararları uygularken, onları değiştirmek için eleştiri ve uyarılarına devam eder; ama bunu organ işleyişi ve parti disiplini içinde yapar. Zaten pratik çalışma kısa zamanda hangi görüşün doğru olduğunu gösterecektir. Bu durumda, yanılmış olan tarafın, özeleştiri yapması gerekir. Eğer sözkonusu hata çok vahimse, sözkonusu organın veya bu organ içindeki yanlışı savunmuş kişilerin, parti disiplin ve tüzüğü içinde o görevden ayrılmaları bile sözkonusu olabilir. Şu halde, parti organları veya onun üyeleri, çok hatalı gördükleri kararları bile —eğer değiştiremiyorlarsa— uygulamakla yükümlüdür. Bazı özel durumlarda, organların veya organ üyelerinin kendilerine çok aykırı gelen kararlar karşısında görevlerinden istifa etmeleri de sözkonusu olabilir. Fakat bu dahi parti birlik ve beraberliğini, disiplinini bozmayacak şekilde yapılmalıdır. Kaldı ki, bu denli hatalı görüdüğümüz bir şeye karşı mücadele etmek varken, istifayı seçmek, bir bakıma sorumluluğumuzu yerine getirmemek değil midir? Ama böyle özel durumlar genel kuralların ötesine gitmek, genellemeyi, özel kesinliklere indirgemek güçtür. Bu gibi hallerde, gözetilecek esas nokta, yanlışlara karşı verilecek mücadelenin parti bütünlüğünü bozmayacak, anarşi yaratmayacak biçimde olması gerekidir. Yani parti içi demokrasiyi, «özerkliğe» ve «liberalliğe» götürmemek her organ ve üyenin özellikle dikkat edeceği bir nokta olmalıdır.

Organ çalışması ve Parti üyeleri

Partinin her türlü faaliyetinin özü ve temeli *«organ çalışması»* na dayanır. Madem ki, Parti, işçi sınıfı örgütlenmesinin en yüksek biçimidir, şu halde parti örgütlenmesi sıkı bağları gerektirir. Bu ise, ancak organlaşma ile olur. Bir partinin organlaşması zayıfsa, organlar arasındaki ilişkiler yeterli değilse, çeşitli yönetim organları ve onlara bağlı görev birimleri, ekipleri arasında düzenli bir alışveriş yoksa, o partinin çalışmaları da zayıf kalmağa mahkûmdur.

Sosyalist Parti üyesi olmak, partiliye genel sorumluluklar ötesinde çeşitli görevler yükler. İş yapmayan partili olamaz. Her parti üyesi kendi bağlı olduğu örgüt biriminde mutlaka görev almalıdır. Sadece partinin tüzük ve programını kabul etmek, havada kalan bir davranıştır. Partilinin görevi aldat edemekten ibaret değildir. İş yapmayan bir partili ne kadar iyi niyetli ve disiplinli olursa olsun gerçekte işe yarımaz bir safradır. Popülist ve uvriyerist «Sosyalist Parti» anlayışı her partiliye özel görev yüklemez. Üye sayısının çokluğunu esas alan ve dikensiz bir gül bahçesi yaratmağı «parti disiplini» diye anlayan böyle sağ sapmalar belki dürüst ve iyi niyetli, ama pasifist pekçok kişiyi partiye yazarlar. Böylece kendi tutucu eğilimleri parti örgütlenmesine de yansır. Ortaya pasif üyelerden oluşan, hantal bir parti çıkar. Böyle partilerde işler her kademede en yetenekli ve çalışkan kişilere kalır. Bu kişiler dışında parti tabanında bir kuru kalabalık oluşur. Haftada birkaç defa mahalli parti binasına uğrayan, birtakım ortak toplantılara ve söyleyişlere katılıp, seçimden seçime sorumluluk üstlenen, veya bazı geniş kapsamlı ama kısa vadeli pratik çalışmalarda birkaç günlük görev alan, kongreden kongreye gidip oyunu kullanan parti üyesi, gerekli devrimci nitelikleri taşıyan üye değildir.

Sosyalist olmak, bilimin yanısıra fedakârlık ister. Hele parti üyesi olmak militan olmak demektir, yani daha ileri fedakârlıkları gerektirir. Fedakârlığa yanaşmayan kişi, ne kadar bilgili olursa olsun, iyi sosyalist olması imkânsızdır. Sosyalist Partilerde, böyle iyi niyetli ama pasif kişilerin bulunması, ilk bakışta «zararsız» gibi görülür. Gerçekten de böyle unsurların «kimseye zararı» yoktur. Ama böyle unsurların tabanda varlığı, her şeyden önce yanlış bir parti ve partili anlayışının sonucu olduğu için, partide sağlıksızlık sözkonusudur. İkincisi, böyle kimselerin çoğalması parti yapısını bütün sağa çekecektir. Ve birgün görülecektir ki, kendi hallerindeki, zararsız unsurlar kocaman bir «demokratik taban (!)» oluvermişler ve parti içindeki bir sağ kanada ağırlıklarını koyuvermişler, veya partiyi hissettirmeden sağa çekmişler, devrimci unsurları dışarı itivermişler. Özellikle Sosyalist Parti içinde çalkantıların ve çekişmelerin ortaya çıktığı dönemlerde, çeşitli fraksiyonlar doğar veya varolanlar güçlenir. Bu eğilimlerden en azından biri sağdadır. Böyle pasif üyelerin çoğalması, parti içindeki dengeyi en sağ kanada kaydırarak, onu işçi sınıfı hedeflerinden ve yolundan uzaklaştırır.

Sosyalist Partilerde, kendi halindeki bu pasif elemanlardan başka, bir de, ağzı bol lâf yapan, ama kendisi iş yapmayan üyelere rastlanır. Bıyıkları, güzel sözler söylediklerî ve heyecanlı «devrimci» nutuklar attıkları için «pasifist» damgasını yemezler. Bazı işlerin de bir ucundan tutarlar, veya aldıkları görevlerden çok onların parti içindeki «gürültülü satışını» düşünürler. Bu unsurlar da, ne denli sol konuşurlarsa konuşsunlar ,aslında kariyerist birer pasifiattirler. Fakat bu kişiler, sözkonusu kendi halindeki pasif üyelerin bir kısmının gözünü boyadıkları için taban örgütlerinde destek bulabilirler. Bunların da maskelerini sıyırmanın biricik yolu, onları iş içinde sıkmak, yani görevle yüklemektir. Ya iş yapa yapa, ya da işe yaramadığı herkes tarafından görülerek, tafrası sona erecek ve bir bahane bulup parti disiplinini reddederek, parti içinde anarşi yaratmağa çalışacak, sağlıksızlar safına gidecek, bunlardan hiçbirini yapamıyorsa, partiden ayrılacaktır.

İşte, pek çok sağlıksızlığın ve sağlıksız unsurun giderilmesinin biricik yolu, tüm parti üyelerini devamlı görevle yüklemektir. Bu görevlerin, göstermelik kalmaması için biricik yol da organlaşmadır. Öyleyse, parti üyelerinin tümü çeşitli organlarda görevlendirilmelidir. Ancak organların işleyişi sağlanırsa, karşılıklı denetleme, görev alıp-rapor verme ve eleştiri-özeleştiri-ikna yöntemleri işleyebilir. Organlar dışında bunların hiç bir anlamı olamaz veya anlamları yüzeyde kalır.

Organ disiplini

Diyebiliriz ki, Sosyalist Parti disiplini, işleyişte organ disiplinidir. Organlar arasındaki alışveriş partinin hayatıyetidir. Herşey ancak organ içinde ve organlar arasında anlam kazanır. Sosyalist Parti'de, tüm kongre toplulukları, yönetim kurulları, denetleme ve onur kurulları, çeşitli çalışma komiteleri, ihtisas birimleri, her türlü faaliyet ekibi birer organdır. Eğer ciddi olarak işletiliyorsa, parti üyelerini geliştirici nitelikteki eğitim birimleri de birer organdır. Hiçbir parti üyesinin organ dışında bırakılmaması devrimci parti ilkelerinin başlıcalarından biridir.

Organ çalışmasının en önemli ilkesi «azınlığın çoğunluk kararına uymasıdır». Bir organ içinde herhangi bir konuda çeşitli görüş ayrılıkları çıkabilir. Farklı düşünceler ikna-eleştiri-özeleştiri yöntemiyle giderilmeye çalışılır. Ama ikna çabası sonsuza dek uzayamaz. Farklı geyleri savunanlar konuyu enine boyuna tartışırlar, gerekli görürlerse başka organların da görüşlerini alırlar. Ama tartışmaları bir yerde kesmek ve oya başvurmak gerekir. Bu durumda, o organın aldığı karar, tüm organ üyelerini bağlar. O görüşe katılmayanlar da sözkonusu kararı uygulamak zorundadır. Aynı azınlığın çoğunluğa uyması mecburidir. «Ben ikna olmadım» diyerek organdan çıkan kararı reddetmek disiplinsizliktir. Ya da, «Çıkan karara katılmıyorum, benim muhalefetime rağmen alındı, beni bağlamazsınız» gerekçesini ileri sürmek bireyciliktir. Ayrıca organdan çıkan ve katılmadığımız kararın dedikodusunu organ dışında yapmak da küçük burjuva bireyciliğidir. Herşey organ içinde tartışılır ve orada kalır. Dedikodu veya yakınma biçiminde dışarıya lâf aktarılmaz. Muhalif olan organ üyesi, —tıpkı organlar arasındaki ilişkilerde olduğu gibi— eleştiri ve uyarısını artesi toplantıya getirir ve o kararı değiştirinceye kadar uğraşabilir. Çok önemli görüyorsa, meseleyi o organla ilgili üye tabanına, daha geniş üye topluluğuna götürmek ister, ama konunun oraya götürülmesi de ilgili organın kararına bağlıdır. Yine aynı şekilde, bir tutuma muhalif olan organ üyesi, eleştirisini ve uyarısını üst kurula bildirebilir, ama bunu da bulunduğu organın disiplini ve bilgisi altında yapar. Burada da gözetilecek baş prensip parti bütünlüğü ve disiplinidir. Eleştiri, öneri ve tartışma ancak organ içinde olabilir. Organ dışı eleştiri, anarşiyi ve dedikoduculuğu, kulisçiliği getirir ve Sosyalist Partiye burjuva parti alışkanlıklarını sokar.

Sosyalist Parti üyesinin Parti ve Partili bilinci, organ bilinciyle pekişmeli ve derinleşmelidir. Soyut bir parti örgütlenmesi olmayacağı için soyut bir parti bilinci de olamaz. Bu soyutluk, ancak fiili örgütlenmede, organlaşma ile organ çalışmasını esas tutarak, herşeyi organ içinde çözmeğe çalışarak somutlanabilir.

İkna - eleştiri - özeleştiri

Sosyalistler ideolojik ve pratik çalışmanın pek çok adımında farklı düşünebilirler. Bu ayrılıkların giderilme yolu, son tahlilde pratiğin kendisidir. Ama işi böyle kendiliğinden gelişime bırakmak doğru olmaz. Kararların en sağlıklı biçimde çıkması tutumların ve taktiklerin geçikmeden saptanması için tartışmak gereklidir. Bu nedenden, hataların düzeltilmesini, ya da ayrı görüşlerin giderilerek birliğe varılmasını pratik sürecin kendi gelişimine bırakmak yanlıştır. İkna-eleştiri ve özeleştiri yöntemleri parti ideoloji ve pratiğini hızla geliştirecek, olgunlaştıracak ve düzeltecek, arındıracak araçlardır. Bu yöntemler hem organlar arasında, hem de organlar içinde, hatta parti'den kitlelere doğru, yani tüm parti faaliyetinde kullanılır.

İkna

Tartışmalarda kullanılacak yöntem ikna'dır. Ayrı görüş veya öneri ileri sürenler, organ kararının kendilerince en doğru biçimde çıkmasını sağlamak için biribirlerini ikna etmeğe çalışırlar. İkna yöntemi sonuna kadar kullanılmalıdır ama sonsuza dek kullanılamaz. Yani ayrı görüşleri savunan taraflar anlaşamıyorlarsa kararların geçikmemesi, çalışmanın aksamaması için tartışma kesilir. Eğer ikna yöntemi organ içinde kullanılıyorsa, son başvurulacak çare oylamadır. Eğer organlar arasında ise, üst organın görüşü geçerlidir.

İkna silahını diğer tür yanlış kullanılışı, sırf eleştirmek için eleştirmek, gereksiz eleştirilerde bulunmak, veya haksız eleştirilere başvurmak, yani eleştiri ölçüsünde ileri gitmektir. Bir organı veya kişiyi eleştirmek için önce somut bir olaya veya olaylar dizisine, ya da yanlış görüşleri göstermek gerekir. Sonra o tutumun niçin hatalı olduğu, sübjektif değil, objektif olarak, maddi olaylar ve gerekçelerle veya bilimsel, gerçekçi argümanlarla belirtilmelidir. Partili, kendi sübjektif tutumlarını veya soyut hoşnutsuzluğunu, kişisel huzursuzluğunu eleştiri için dayanak yapmamalıdır.

Hele eleştiriyi, kariyerist amaçlarla, organ ve kişi yıpratmak için yapmak, eleştiri konusundaki en zararlı tutumdur. Böyle davranışların ve sahiplerinin, karar verme durumundaki diğer organ ve kişilerce çok iyi gözlenmesi ve kariyerist emellerin yokedilmesine çalışılması gerekir. Eleştiri silahının hiç kullanılmaması kadar kötüye kullanılması, parti çalışmalarına zarar verir. Bu kötü alışkanlıklar giderilmezse, ya parti biribirini eleştirmeyen kişi ve organlardan kurulu bir «rindler meclisi» haline dönüşür, veya biribirini yiyip bitiren, habire didişmekten iş yapamayan bir öfkeliler çetesi veya kariyerister teleski ortaya çıkar. Bu kesmekeşi bölünmeler, kördöğüşü ve anarşi izler. Üçüncü bir ihtimal de, bir yanda eleştiri ve özeleştiriyi hiç kullanmayan kişiler ve organlar, öte yanda gene aynı parti hatta aynı organ içinde boyuna eleştiri yapan birtakım kişiler birarada yer alabilir. Bu durumda, kimileri didişir, diğerleri ise onların çekişmesini seyretmek veya hakemlik yapmakla vakit geçirir. Ayrıca eleştirilmeğe alışmak, haklı eleştirileri kabul etmek de önemli bir sosyalist meziyettir.

Özeleştiri

Özeleştiri, ikna, eleştiri ve özeleştiri üçlüsünün en önemli öğesidir. Binlerce yıllık sınıflı toplumun getirdiği hastalıkların bir sonucu olarak kişinin kendi hatasını kabul etmesi, özellikle küçük burjuvalar için— hem sınıfsal köken olarak, hem de psikolojik bir şartlanma olarak-eleştiriye tahammül etmek, hatayı kabullenmek, hatta daha önemlisi, gösterilmeyen kendi hatamızı herkesten önce farketmek zordur. Ama İşçi Sınıfı Partisi disiplini ve prensipleri bizden bu zorluğu yenmemizi ister. Önce, eleştirilmeğe alışmayı haklı eleştirilere hak vermeyi ve hatamızı düzeltmeyi öğrenmeliyiz. Yapılan yerinde eleştirileri haklı görmemekte inat etmek, veya içimizden haklı gördüğümüz halde, sözle bunu itiraf etmemek, ya da sözle itiraf etsek bile bu eksik ve yanlışımızı düzeltmeğe çalışmamak küçük burjuva hastalığıdır. Şu halde, özeleştirinin bir yanı, bize veya içinde bulunduğumuz organa yöneltilen her eleştiriyi dikkatle dinlemek, eleştirilere öncelikle hatalarımızı kabul etme duygusu ve çabasıyla yaklaşmak, kişiselliğimizden sıyrılıp, kendimizle samimi olarak, kendi kendimizi kandırmadan hesaplaşmaya girişmek gerekir. Eleştirileri hemen reddetmek, kafamızdan çeşitli bahaneler aramak yerine, onları serinkanlılıkla dinlemek, bizi veya organımızı eleştireni küçümsemeden, «mutlaka ardıniyetlidir» diye suçlamadan dinlemek sosyalist bir erdemdir.

Özeleştirinin diğer yanı ise, gerek gösterilen hatamızı, kabullenmek, gerekse hatamız gösterilmeden onun farkına vararak, düzeltme yoluna gitmektir.

Diğer önemli bir nokta: özeleştiri yapmakla, «günah çıkarmasayı biribirine karıştırmamak gerekir. Bir kişi veya organın kendi eksik ya da yanlışını düzeltebilmesi için onun nedenlerini araması gerekir. Özeleştiri konusu yapılacak görüş veya tutum, özeleştiriyi yapacak kişi veya kişilerce etraflıca incelenmeli, bunu doğuran sebepler, yanlışı noktaları, sübjektif hatalar ve o hataların maddi temeli araştırılmalı ve özeleştiri içinde belirtilmelidir? Yoksa, kuru bir günah çıkarma ve özür dileme ile yetinilir ve aynı hata ya da başka hatalar çeşitli şekillerde tekrarlanır durur.

Özeleştiri yapmak hem bir yiğitlik ve erdem işidir, hem de bir bilimselliktir. Bu ikisinden biri eksik kaldı mı, özeleştiriden beklenen sonuç ve fayda elde edilmez.

Kişilerin veya organların biribirlerine veya üyelere karşı özeleştiri yapmaları kadar, gerektiğinde, tüm partinin kitlelere karşı özeleştiri yapması da zorunlu ve olağandır.

İkna-eleştiri ve özeleştiri araçlarının yerinde kullanılması parti arınma ve gelişme dinamiğinin çok önemli diğer bir öğesidir. Bu yöntemler tabandan tepeye ve tepeden tabana kadar tüm kademelerde görev bölümüş parti üyelerinin, demokratik merkeziyetçi işleyiş içinde, Parti birlik ve bütünlüğünü, doğru devrimci dinamiği esas tutarak, yani işçi sınıfının yüksek çıkarlarından şaşmayarak uygulanırsa, tarihi akışı hızlandıracak sübjektif faktörün, yani Parti etkeninin başarı yolu kolaylaştırılmış olur.

Eleştiri silahı

İşçi sınıfı devrimcilerinin en önemli araçlarından biri de eleştiri silahıdır. Fakat bu aracı isabetle kullanmak sanıldığı kadar kolay değildir.

Eleştirinin, —işleyiş olarak— önşartı *organ içinde*, veya organ kararıyla başka organlar önünde, daha geniş kadrolar veya kitle kesimleri içinde yapılmasıdır.

Eleştiri, İknanın yanısıra partideki en önemli arınma gelişme araçlarından biridir. Eleştiri aracının kullanılmasında genellikle iki yanlışlık göze çarpar. Birincisi: partililerin , organ üyelerinin ve organların biribirlerini eleştirmekten kaçınması şeklinde ortaya çıkar. Kişiler veya organlar yanlış gördükleri tutumları eleştirmeğe çekinirler. Bu çekingenliğin başlıca iki nedeni vardır: ya parti disiplini, yavaş yavaş bir şeflik disiplini haline dönmektedir —veya dönmüştür—, ya da daha yaygın olarak, üye ve organları biribirlerini eleştirmeğe «yüzleri tutmaz». Böylece hem hatalar ve eksikilikler giderilemez, hem de organ dışı gıyabi tleştiriler, dedikoduculuk ve kulisçilik başlar.

Eleştiri silahının diğer tür yanlış kullanılışı, sırf eleştirmek için eleştirmek, gereksiz eleştirilerde bulunmak, veya haksız eleştirilere başvurmak, yani eleştiri ölçüsünde ileri gitmektir. Bir organı veya kişiyi eleştirmek için önce somut bir olaya veya olaylar dizisine, ya da yanlış görüşleri göstermek gerekir. Sonra o tutumun niçin hatalı olduğu, sübjektif değil, objektif olarak, maddi olaylar ve gerekçelerle veya bilimsel, gerçekçi argümanlarla belirtilmelidir. Partili, kendi sübjektif tutumlarını veya soyut hoşnutsuzluğunu, kişisel huzursuzluğunu eleştiri için dayanak yapmamalıdır.

Hele eleştiriyi, kariyerist amaçlarla, organ ve kişi yıpratmak için yapmak, eleştiri konusundaki en zararlı tutumdur. Böyle davranışların ve sahiplerinin, karar verme durumundaki diğer organ ve kişilerce çok iyi gözlenmesi ve kariyerist emellerin yokedilmesine çalışılması gerekir. Eleştiri silahının hiç kullanılmaması kadar kötüye kullanılması, parti çalışmalarına zarar verir. Bu kötü alışkanlıklar giderilmezse, ya parti biribirini eleştirmeyen kişi ve organlardan kurulu bir «rindler meclisi» haline dönüşür, veya biribirini yiyip bitiren, habire didişmekten iş yapamayan bir öfkeliler çetesi veya kariyeristler teleski ortaya çıkar. Bu kesmekeşi bölünmeler, kördöğüşü ve anarşi izler. Üçüncü bir ihtimal de, bir yanda eleştiri ve özeleştiriyi hiç kullanmayan kişiler ve organlar, öte yanda gene aynı parti hatta aynı organ içinde boyuna eleştiri yapan birtakım kişiler birarada yer alabilir. Bu durumda, kimileri didişir, diğerleri ise onların çekişmesini seyretmek veya hakemlik yapmakla vakit geçirir. Ayrıca eleştirilmeğe alışmak, haklı eleştirileri kabul etmek de önemli bir sosyalist meziyettir.

Özeleştiri

Özeleştiri, ikna, eleştiri ve özeleştiri üçlüsünün en önemli öğesidir. Binlerce yıllık sınıflı toplumun getirdiği hastalıkların bir sonucu olarak kişinin kendi hatasını kabul etmesi, özellikle küçük burjuvalar için— hem sınıfsal köken olarak, hem de psikolojik bir şartlanma olarak-eleştiriye tahammül etmek, hatayı kabullenmek, hatta daha önemlisi, gösterilmeyen kendi hatamızı herkesten önce farketmek zordur. Ama İşçi Sınıfı Partisi disiplini ve prensipleri bizden bu zorluğu yenmemizi ister. Önce, eleştirilmeğe alışmayı haklı eleştirilere hak vermeyi ve hatamızı düzeltmeyi öğrenmeliyiz. Yapılan yerinde eleştirileri haklı görmemekte inat etmek, veya içimizden haklı gördüğümüz halde, sözle bunu itiraf etmemek, ya da sözle itiraf etsek bile bu eksik ve yanlışımızı düzeltmeğe çalışmamak küçük burjuva hastalığıdır. Şu halde, özeleştirinin bir yanı, bize veya içinde bulunduğumuz organa yöneltilen her eleştiriyi dikkatle dinlemek, eleştirilere öncelikle hatalarımızı kabul etme duygusu ve çabasıyla yaklaşmak, kişiselliğimizden sıyrılıp, kendimizle samimi olarak, kendi kendimizi kandırmadan hesaplaşmaya girişmek gerekir. Eleştirileri hemen reddetmek, kafamızdan çeşitli bahaneler aramak yerine, onları serinkanlılıkla dinlemek, bizi veya organımızı eleştireni küçümsemeden, «mutlaka ardıniyetlidir» diye suçlamadan dinlemek sosyalist bir erdemdir.

Özeleştirinin diğer yanı ise, gerek gösterilen hatamızı, kabullenmek, gerekse hatamız gösterilmeden onun farkına vararak, düzeltme yoluna gitmektir.

Diğer önemli bir nokta: özeleştiri yapmakla, «günah çıkarmasayı biribirine karıştırmamak gerekir. Bir kişi veya organın kendi eksik ya da yanlışını düzeltebilmesi için onun nedenlerini araması gerekir. Özeleştiri konusu yapılacak görüş veya tutum, özeleştiriyi yapacak kişi veya kişilerce etraflıca incelenmeli, bunu doğuran sebepler, yanlışı noktaları, sübjektif hatalar ve o hataların maddi temeli araştırılmalı ve özeleştiri içinde belirtilmelidir? Yoksa, kuru bir günah çıkarma ve özür dileme ile yetinilir ve aynı hata ya da başka hatalar çeşitli şekillerde tekrarlanır durur.

Özeleştiri yapmak hem bir yiğitlik ve erdem işidir, hem de bir bilimselliktir. Bu ikisinden biri eksik kaldı mı, özeleştiriden beklenen sonuç ve fayda elde edilmez.

Kişilerin veya organların biribirlerine veya üyelere karşı özeleştiri yapmaları kadar, gerektiğinde, tüm partinin kitlelere karşı özeleştiri yapması da zorunlu ve olağandır.

İkna-eleştiri ve özeleştiri araçlarının yerinde kullanılması parti arınma ve gelişme dinamiğinin çok önemli diğer bir öğesidir. Bu yöntemler tabandan tepeye ve tepeden tabana kadar tüm kademelerde görev bölümüş parti üyelerinin, demokratik merkeziyetçi işleyiş içinde, Parti birlik ve bütünlüğünü, doğru devrimci dinamiği esas tutarak, yani işçi sınıfının yüksek çıkarlarından şaşmayarak uygulanırsa, tarihi akışı hızlandıracak sübjektif faktörün, yani Parti etkeninin başarı yolu kolaylaştırılmış olur.

Dernek kurma hakkını yok eden bir kanun

Faik Muzaffer Amaç

Anayasamızın 29 uncu maddesi DERNEK KURMA HAKKI başlığını taşır. Bu madde, Kurucu Meclisçe hazırlanan ve halkoyuna sunulup kabul edilmiş olan biçimi ile şöyle idi:

«Madde: 29 — Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, ancak kamu düzenini veya genel ahlâkı korumak için kanunla sınırlanabilir.»

20 Eylül 1971 günlü 1488 sayılı kanunla 35 maddesi değiştirilen Anayasa'nın Dernek Kurma Hakkı'na ilişkin bu 29 uncu maddesi de değiştirildi ve şu biçime sokuldu:

«Madde: 29 — Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasında uygulanacak şekil ve usuller kanunla gösterilir. Kanun, Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün, milli güvenliğin, kamu düzeninin ve genel ahlâkın korunması maksadıyle sınırlar koyabilir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya veya dernekte üye kalma ya zorlanamaz.

Dernekler, kanunun gösterdiği hallerde hâkim kararıyle kapatılabilir. Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün, milli güvenliğin, kamu düzeninin ve genel ahlâkın korunması bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de, hâkim kararına kadar kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle faaliyetten alıkonulabilir.»

Böylece, hâkim kararı olmadan derneklerin faaliyetten alıkonabilecekleri hükmü Anayasa'ya sokulmuş; sonra da DERNEK KURMA HAKKI'nın özü, DERNEKLER KANUNU ile büsbütün yok edilmiştir. Dernekler kanunu tasarısı; «Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim» in imzasını taşıyan 2/2/1972 günlü yazı ile «Millet Meclisi Başkanlığına» sunulmuş; 21 Kasım 1972 gün ve 1630 sayı ile kanunlaşmıştır.

Bu tasarının nasıl bir mantıkla hazırlandığını Erzurum Milletvekili Rasim Cinisli; Millet Meclisinin 12/6/1972 günlü Birleşiminde (s: 290) şöyle belirtir:

«Bu kanun tasarısını hazırlayan mantık, yanlış bir noktadan hareket etmektedir. Bu mantık, dernekleri kerhen kabul etmiştir. Her halâlkarda derneklerin gelişmesine köstek olma havasında gözükmektedir, bu tasarı.»

Gerçekten, tasarının ayrı ayrı maddeleri incelenmeden, Genel Gerekçenin sadece şu cümlelerini okumak bile Erzurum Milletvekiline hak verdirecektir:

«1961 Anayasasının getirdiği geniş hürriyet ortamı içinde çok sayıda ve çeşitli dernek kurulmuştur. 1938 yılında 205 dernek mevcut iken, bu sayı 1971 yılın da 41.000 i geçmiş bulunmakta dır. Her yıl kurulan dernek sayısının gittikçe artması, yukarıdaki rakamı, bu gidişle, toplum hayatı için çok denecek bir ölçüye çıkarmak istidadını göstermektedir.

Dernek sayısının bu derece artması, tabiatıyle, derneklerin faaliyet alanlarını, gelir kaynaklarını ve üye sayılarını daraltmakta ve toplumdaki beklenen fonksiyonunu kaybettirmek tedir.»

«Özellikle 1961 anayasasının getirdiği geniş hürriyet havası içinde, dernekler asıl amaçlarını gizlemek suretiyle, kurulmakta dır (...) öğrenci dernekleri son yılların uygulamasında görüldüğü üzere, memleketin eğitim ve öğretim faaliyetini aksatmak ve hattâ tamamen durdurmak yoluna gitmekte ve bir çok öğrencilerin öğrenim hürriyetlerini ortadan kaldırmaktadırlar.»

Dernekler Kanunu Tasarısını savunan Parti sözcülerinin Millet Meclisindeki şu konuşmaları da dikkat çekicidir:

«A.P. Grubu adına Münir Dadal (İzmir) — (...) Türkiye'de kanunla kurulmuş Barolar Birliği mevcut iken Devrimci Avukatlar Derneği adı altında yine ideolojik maksada hizmet eden dernekler kurulup faaliyete geçmişlerdir. Keza, Devrimci Kadınlar Derneği adı altında muhtelif çatışmalarda ölmüş bazı militanların anneleri, karıları ve kız kardeşleri bir araya getirilmiş, aynı ideolojik maksat için dernek çatısı altında gaye dışı eylemlere sevk edilmişlerdir». (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 2/6/1972 günlü Birleşim, S: 35)

C.G.P. Grupu adına konuşan Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı da, Millet Meclisinin aynı Birleşiminde (s: 39) Dernekler hakkındaki görüşünü şöyle belirtmişti:

«Dernek adedinin bu kadar artması, dış düşmanlarımız tarafından Türkiye'nin dışarıdan kuşatılması tamamlandıktan sonra, Türkiye'nin içten yıkılması için dernek ismi altında düzenlenen bir oyunun sahneye konmuş olması neticesidir. Hiç kimsenin şüphesi olmasın ki, çeşitli derneklerle Türkiye İçten yıkılmak istenmektedir.»

Derneklere karşı böylesine düşmanca bir görüşle hazırlanan Dernekler Kanunu'nun bir çok maddeleri Dernek Kurma Hakkı'nın özünü yok etmiştir. Bu konuda sadece bir kaç örnek vermekle yetineceğiz:

1 — Kanunun 4 üncü maddesinin son fıkrasına göre:

«Üniversite, fakülte, akademi ve bunlara bağlı enstitüler veya yüksek okullar ile sair her türlü resmi veya özel eğitim müesseselerinde birden fazla öğrenci derneği kurulamaz.»

Burada, Dernek kurma hakkının Anayasaya uygun bir biçimde sınırlanması değil Anayasanın 11 inci maddesine aykırı olarak bir temel hak ve hürriyetin özüne dokunulmuş olması durumu vardır. Çünkü Anayasanın 29 ncu maddesine göre: Dernek kurma hakkı, ancak, devletin bütünlüğünün, milli güvenliğin, kamu düzeninin ve genel ahlâkın korunması maksadıyle sınırlanabilir. Oysa, bir fakültede birden fazla öğrenci derneği kurulmasını yasaklayan hükmün; Devletin bütünlüğünü, kamu düzenini ve genel ahlâkı korunma amacıyle açıklanmasına imkân yoktur.

2 — Dernekler Kanunu'nun 15 nci maddesine göre: Siyasi partilerden birine kayıtlı bulunan öğrenciler, öğrenci derneklerine üye olamazlar,

Oysa, Anayasanın 29 ncu maddesine göre: Herkes dernek kurma ve derneğe üye olma hakkına; 56 ncı maddesine göre de: yine herkes siyasi parti kurma ve partiye girme hakkına sahiptir. Dernekler Kanunu'nun bu 15 nci maddesi, öğrenciye: «Siyasi partide kayıtlı isen öğrenci derneğinde üye olamazsın» demekle onu temel bir hakkından yoksun bırakmaktadır.

3 — Kanunun 35/b maddesine göre: Dernekler «...ideolojileri itibariyle kanunların yasak ettiği amaç ve faaliyetleri benimseyen (...) ölü veya yaşayan kişileri övmek maksadıyle toplantı ve yayın yapamazlar.»

Söz gelişi, Türkiye'de bir (Şiir Severler Derneği) olsa bu derneğin Nâzım Hikmet'i anmak için toplantı yapması halinde, konuşmacıların Nazım Hikmet'i övmekten dikkatle sakınmaları gerekecektir. Oysa, dünyaca beğenilen, sevilen ve sayılan bir şairin övülmeden anılması mümkün olamayacağına göre: Madde, temel bir hakkın özüne dokunuyor demektir.

4 — Kanunun 35/c maddesine göre: Dernekler «...silâhlı kuvvetler personelinin bütün hakları ile ilgili kanuni hükümlerin uygulanmasına veya yeni hükümler konmasına dair faaliyette bulunamazlar.»

Diyelim ki, Türkiye'de Askeri hâkimlerin hâkimlik güvencesinden yoksun bulundukları kanısında olan bir (Hukukçular Derneği) vardır. Bu dernek, Kanunun bu maddesine göre: Askeri Hâkimler Kanunu'nun Anayasaya uygun olarak düzenlenmesi konusunda hiç bir yayın yapamayacak ve açık oturum düzenleyemeyecektir.

5 — Kanunun 39 ncu maddesinin 4 üncü fıkrasına göre: Dernekler, bir büdiri yayımlayabilmek için bu büdirinin ve büdiriyi yayımlama kararının bir örneğini o yer C. Savcılığına, bir örneğini de aynı yer mülkiye âmirliğine vererek bir alındı belgesi alacaktır.

Bu madde Millet Meclisinde görüşülürken 6/6/1972 günlü Birleşimde (s: 170) İçel Milletvekili Turhan Özgüner şöyle demişti: «Şimdi Türkiye'de dördüncü fıkranın, yarım asrı aşan bir zamandan sonra tekrar sansürü getirdiği iddiası şüphesiz ciddiye alınmayacak bir deyim değildir. (...) Türkiye Cumhuriyetinde bugüne kadar böylesine sansürü getiren bir kanun tasarısı ve onun içinde böylesine bir madde görülmemiştir ve bundan sonra görüleceğini de sanmıyoruz.»

6 — Kanunun 42 nci maddesine göre: Kolluk kuvvetleri derneklerin merkez ve şubelerine o yer mülkiye âmirinin yazılı emri ile her zaman girebilir. Bu şekilde girilen yerlerde (...) kanunen suç sayılan faaliyette bulunulduğunun tesbit edilmesi halinde Polis Vazife ve Selâhiyeti Kanunu'nun 8 nci maddesi hükmü uygulanır. Yani, Polis; derneği, o yerin en büyük mülkiye Âmirinin emri ile kapatabilir. Mahkemeden aksine karar verilinceye kadar bu kapatma devam eder.

Bir faaliyetin suç niteliğinde sayılıp sayılmamasını polisin tesbit etmesi ve bu tesbit üzerine derneğin kapatılması dernek kurma hakkının özünü yok eden bir bir durumdur.

Bunlar 78 maddelik Dernekler Kanunu'nun sadece bir kaç maddesinden alınmış örneklerdir. Bu kanun başka maddeleriyle de Dernek Kurma Hakkının özünü yok etmiştir. Oysa bilindiği gibi Anayasa bir kanun, hiç bir sebep ve yasanın 11 inci maddesine göre bahane ile «Temel Hak ve hürriyetlerin özüne dokunamaz.»

Tektaş Ağaoğlu

Konuşma Sanatı

Firenklerin bir sözü var, «double talk» diyorlar. Düz çevirisi: çifte konuşma. Anlamı: birşey söyler gibi görünüp *başka* birşey söylemek. İşte bizim çok muteber ve çok müteşebbis işverenlerimiz bu çifte konuşma marifetini çok iyi beceriyorlar. Işin şaşkınasına ermişler. Bakın Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu genel kuruluna sunulan faaliyet raporunda geçende bu çifte anlamda ne sözler edilmiş:

«Türkiye'mizin *(bizim* Türkiye'mizin, yani biz memleket sahiplerinin babalarımızın tapulu mülkünün) çağdaş uygarlık âleminde (genel olarak uluslararası kapitalist sistem içinde, özel olarak Ortak Pazar tröstlerinin kuyruğunda) sağladığı itibarlı (itaatkârlığına ve kanaatkârlığına her bakımdan güvenilir, mutemet) yerini devam ettirebilmesi, benimsemiş olduğu hürriyetçi (sermayenin— yerlisiyle, yabancısıyla— dilediği yerde dilediği yatırımı yapmasına, az yatırımla çok kâr sağlamasına, kurulu düzeni ve kendi çıkarlarını savunmasına ve korunmasına elverici) parlamenter (sermayenin *özel* çıkarını sözümona yurdun ve milletin *genel* çıkarına oybirliği ya da çokluğuyla dönüştürüp meşrulaştırıcı, olmazsa oybirliğini de oy çokluğunu da hiçe sayıcı hükümet darbelerine âdeta Meclis içtüzüğünde başlıbaşına bir fasıl ayrıcı) ve demokratik (her türlü gerçek özgürlüğün emekçi kesime kapalı, sermayeye açık olduğu Demirel demokrasisi) rejimini korumasına (neye karşı? sermayeden gayrı bütün çıkarlara karşı) bağlıdır. İnsan haklarına (yerli ve yabancı özel sermayenin alabildiğine kâr hakkına, çalışılmadan edinilmiş mülkiyetin kutsiyetine) saygılı, hür teşebbüse (yerli, yabancı büyük paranın devletçe teşvik edilip orta ve küçük sermaye ve emekçiler zararına korunup kollanmasına) yer veren, sosyal refaha (dış çıkarlar doğrultusunda gelişen tüketim toplumunda yaygın iştirak gücü yaratma gereğinin ötesinde bir avuç azınlığın lüksüne karşılık kitlelerin fakrü zaruret içinde sürünmelerine) dayalı bir rejimin yaşaması ve yaşatılması (yani her ne bahasına olursa olsun ayakta tutulması) toplumumuzun (bizim çıkarımız yurdun ve milletin çıkarı demek olduğuna göre, bizim çıkarlarımız adına *herkesin)* ilk ve temel görevidir (yani *tek* çıkar yoldur: ya biz, ya tufan!)

Ülkemizde artık iç çekişmelerle (bizim çıkarımıza karşı çıkıp işimizi gücümüzü yokuşa sürmeye çalışmakla) zaman kaybetme yerine (nasıl olsa buna meydan vermeyeceğiz), karma ekonomi (devletin elindeki bütün imkânlarla özel sektörü beslemesi, halktan topladığı artı-değeri ve vergiyi teşvikle, krediyle, eğitimle, altyapı tesisleriyle, enerjiyle, ucuz hammadeyle özel sektörün hizmetine sunması gerektiği) anlayışı çerçevesinde, kamu (özel sektörün bacanağı) ve özel sektör (özel sektörün bizzat ve sahiben kendisi) olarak, hattâ (!) tüm bir millet olarak (bize yarar size de yarar) millî beraberlik (birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için) şuuru ile (başka türlüsünün eşyanın tabiatına ve de mevzu ceza kanunlara aykırı olduğunu bir güna akıldan ırak tutmayarak) kalkınma çabamızı (yani bizim kalkınmamız için miletin çabasını) güven (yerli ve yabancı sermayenin ve özel mülkiyetin, yarınına güveni, Türk! Oğlun, çalış, sermayene güven!) ve istikrar içinde (herkesin hakkına ve rızkına ve kısmetine —beş parmağın bir olmadığı hikmetinin değişmezliğine— razı olmasıyla) sürdürmemiz gereğini (böyle geldi böyle gidecek!) vurgulamak (haylaz ve hain kafalara dank ettirmek) gerekir.»

Oysa aynı muhterem ve muteber işveren zevat, iş asgari ücretlerin arttırılması konusuna gelince hiç de böyle çifte anlamla lâflar etmek gereğini duymuyorlar. Açık seçik, dobra dobra konuşuyorlar. Konfederasyon başkanı Bay Halil Kaya, hiç sözünü esirgemeden, «İşverenlerin toplu sözleşmelerde tam bir dayanışma içinde aşırı ücret taleplerine karşı koyacakları»nı söylüyor!

Hangi «aşırı» ücret taleplerine? Ve ne zaman?

Son üç yıl içinde ücretlerin toplam olarak yüzde 32,4 artmasına karşılık, fiyatların yüzde 54,1 oranında arttığının, yani gerçek ücretlerin *azaldığının,* işçilerin, dar gelirlilerin eskisinden de daha kesif *yoksulluğa* itildiklerinin devlet istatistiklerince resmen açığa vurulduğu günlerde!

Şimdi anlıyorsunuz siz de, değil mi, çok muteber ve mutemet, millî beraberlik şuuru ve kalkınma çabasıyla meşbu işverenlerimizin niçin bazı konularda çifte anlamlı, bazılarında tek anlamlı konuşmayı seçtiklerini?

Yüksek asgari ücret için mücadele edelim

Asgari ücretler, yani kanumen altına düşülemeyecek ücret, her iki yılda bir, Asgari Ücret Komisyonu tarafından saptanır. Merkezi Asgari Ücret Komisyonuna, işçi, işveren ve hükümet kesimlerinden 5'er temsilci katılır. Bu yıl Komisyonun ilk toplantısı 5 Nisan günü yapıldı. Bu toplantıdan önce, gerek işçi gerekse işveren kesimlerinin asgari ücret - sorununa bu dönem geçen dönemlerden çok daha büyük önem verdikleri görüldü. Son günler de toplantı üstüne toplantı yapan ve işçi ücretlerinin yükseltilmesi eğilimi karşısında, birbirlerine kenetlenerek sonuna kadar direneceklerini açıklayan, burjuva sınıf mücadelesinin, yani burjuvazinin işçi sınıfına ve emekçilere karşı mücadelesinin en açık örneklerinden birini veren patronlar kesimi, asgari ücretlerin ancak yüzde 15, yüzde 20 oranında arttırılabileceğini, bunun üstün de bir artış karşısında direneceklerini açıkladı. Patronlar, kendi gazetelerinde, her gün fiyatların son birkaç ay içinde bile yüzde 50 oranında arttığını yazdırdıklarını sürekli enflasyondan ve fiyat artışlarından şikâyetçi olduklarını unutuyorlardı.

Tek işçi mi? İşçi ailesi mi?

Asgari Ücret Komisyonunun ilk toplantısında, Türk - İş temsilcilerinin asgari ücretlerin tesbitinde tek işçinin değil, beş kişilik bir işçi ailesinin esas alınmasını savunacakları anlaşıldı. Böylece Türk - İş, son günlerde tabanın baskısıyla ve DİSK'in yarattığı ürküntüyle takınmak mecburiyetinde kaldığı işçiden yana tavrı sürdürmek eğiliminde görünüyor.

Aslında, asgari ücretler tesbit edilirken meselenin püf noktası şu oluyor: Asgari ücretler tek işçiye göre mi, işçi ailesine göre mi tesbit edilecek? Bu konuda yıllardan beri DİSK'in ve konuyla ilgili sermayeye satılmamış uzmanların savundukları görüş, asgari ücretlerin beş kişilik bir işçi ailesi esas alınarak saptanmasıydı. Böyle bir tanım zaten Uluslararası Çalışma Örgütünün ve dünya çapında çeşitli kuruluşların kabul etmiş olduğu tanımdı. Ancak Türkiye'de, yıllardan beri asgari ücret sorunu bir dostlar alışverişte görsün sorunu olduğundan, bu uluslararası tanımlar bile göz önüne alınmamış, örneğin iki yıl önce asgari ücret, en yüksek olduğu bölgede 25 lira olarak tesbit edilebilmişti.

İşverenler asgari ücretin düşük tutulmasını ve şüphesiz «tek işçi»nin esas alınmasını şiddetle savunuyorlardı. Çünkü özel sektörde çalışan işçilerin yarısından fazlası, asgari ücretle çalışmaktaydı. Bu arada Hükümet görüşü açıklandı. Hükümet de asgari ücretlerin saptanmasında «tek işçi»yi esas alıyor ve işverenlerin görüşünü benimsiyordu. Görünen o ki, yeni asgari ücretler yine göstermelik ve hatta gülünç seviyeler de kalacak. Böylece Türkiye'de işçi ücretleri, hele işçilerin büyük bir çoğunluğunun asgari ücretle çalıştıkları düşünülecek olursa, fiyatları yine çok ardından kovalayacak...

Ücretler nerede, fiyatlar nerede?

İşverenler asgari ücretler ve ücret artışları konusunda en sert çıkışlarını yaparlarken ve işçiden yana olduğunu söyleyen hükümet de, asgari ücretler sorununu işverenlerle aynı ölçü içinde yani tek işçiye göre ele alırken, Türkiye'de ücretler ve fiyatlar arasındaki dengenin gerçek durumu nedir? Genel olarak ücret artışları ve asgari ücretler konusunda patronlar tesmiğinde koparılan yaygaranın temeli var mı?

Rakamların dili

Rakamların diline göre, 1973 yılında Türkiye'de ortalama üç ret 51 lira 68 kuruş olmuş. Böylece Türkiye, birakalım sosyalist ülkeleri bir yana kapitalist bloktaki belli başlı 19 ülke arasında sonuncu geliyor. Faşizmin kol gezdiği ve sermayenin diktasını kurarak işçi ücretlerini en düşük seviyelerde tuttuğu Yunanistan ve İspanya'da bile, ortalama işçi ücretleri Türkiye'nin çok üstünde. Öte yandan, bu ülkeler arasında fiyat artışlarının ücret artışlarının kat kat üstünde olduğu tek ülke yine Türkiye. Yani işverenler işçi ücretlerinin artışından şikâyet ederken göz göre göre, kendi burjuva iktisatçılarının ortaya koydukları gerçeklere göz lerini kapaya kapaya yalan söylüyorlar. Ücretler lâf olarak artıyor ama, aslında artmıyor. Diğer kapitalist ülkelerde de kapitalizmin önüne geçilmez sağlıksızlığının sonucu olan fiyat artışları var. Ama oralarda ücretler de aynı oranda hatta daha yüksek oranlarda arttığından, işçi sınıfının hayat seviyesi düşmüyor. Türkiye'de ise bu nun tam aksi görülüyor. Tekelci sermayenin faşizm provaları yaparak işçinin ekonomik mücadelesini engellemeye çalıştığı ve ağır basmaya başladığı 1971 yılından bu yana, gerçek işçi ücretleri sürekli olarak düşmüş. Yani ücretler toplu sözleşmelerle alınan görünürdeki zamlara rağmen, fiyat artışları karşısında hep gerileme göstermiş, bunun sonucu olarak da işçi sınıfının ekonomik güçlükleri artmış.

Buna karşılık yerli tekelci sermayenin en kodamanlarının yönetimindeki Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu asgari ücretlerin yükseltilmesine kesinlikle karşı çıktı ve hükümeti tehdit etmekten çekinmedi. İşveren Sendikaları Konfederasyonu asgari ücretlere yüz de 15 - 20 oranının üstünde bir artış yapılmasını kabul etmeyeceklerini söyleyecek kadar pervasız ve cüretkar davranıdılar.

Sözün kısası işverenler, işçilerin açlığı pahasına sınıfsal çıkarlarını titizlikle korumaktalar.

Yüksek asgari ücret için mücadele edelim

Patronların asgari ücret sorunu kendi sınıfsal çıkarları yönünden ne kadar önemsedikleri görülüyor. İşçi sınıfı da asgari ücretlerin hiç değilse gülünç olmayan bir seviyede tesbiti için direnmelidir. Unutulmamalıdır ki, başka ülkelerdeki yüksek ücretler ve diğer haklar burjuvazinin işçilere bir ihsanı değil, o ülkelerin işçi sınıfının, bilinçli ekonomik ve siyasal mücadele sonucunda, direne direne serma yeden sökülüp aldığı haklardır.

Asgari ücret ne olmalı?

Asgari ücretlerin ne kadar olması gerektiği bilimsel hesaplar sonucu ortaya çıkar. Bir işçi ailesinin günlük asgari ihtiyaçları, geçerli ortalama fiyatlarla tesbit edilir ve bir toplama varılır. İki yıl önce DİSK'in hazırlatmış olduğu bilimsel bir raporda, 5 kişilik bir işçi ailesinin günlük ihtiyaçları için 76 lira gerektiği hesaplanmıştı. İki yıl içindeki fiyat artışları da hesaba katıldığında asgari ücretlerin bugün 76 liranın da üstünde olması gerektiği açıkça ortaya çıkar.

YÜKSEK VE GERÇEK ASGARİ ÜCRET İÇİN MÜCADELE, SERMAYEYE KARŞI MÜCADELEMİZİN ÖNEMLİ BİR PARÇASIDIR.

İşgücünün fiyatı ve asgari ücret

İşçi sınıfının bilimi bize, işgücünün fiyatının (yani ücret'in) kapitalist düzende işgücünün yeniden üretimi için gerekli sosyal emek miktarı (zamanı) ile belirlendiğini öğretiyor. Basitleştirilmiş bir biçimde söylersek: *Ücret,* işçinin yarın yeniden işbaşı yapabilmesi ve soyunu sürdürüp, ölümüyle boşalan yere yeni işgücü satıcıları yetiştirebilmesi için ihtiyacı olan tüketim maddelerinin fiyat toplamından ibarettir.

Ücreti belirleyen bu tanım, kapitalist düzende işleyen bir tanımdır. Yani oyun kapitalizmin, kuralıyla oynanırsa, kapitalist sınıf, işgücünü bu ölçülere göre belirlenmiş fiyatlarla satın alacak, kiraladığı işgücünden «artı değer» elde edip, sermayesini artıracak, yani işçi sömürecektir.

Asgari ücret dediğimiz ise, kalifiye olmayan, özel hünerler, bilgiler, ustalıklar ile donatılmamış işçinin ücretidir. Bu durumda, asgari ücret, ihtiyaçların en asgariye indirilerek hesaplandığı bir ücret olmalıdır.

Oysa, tekelciliğin (finans kapital'in) hakim olduğu bir kapitalist düzende, bilindiği gibi fiyatlar artık serbest rekabetin etkisiyle belirlenmemekte, pazarı denetimleri altında tutan bir avuç tekelci sermayedarın, doymak bilmez kâr hırslarına uygun olarak ayarlanmaktadır. İşgücünün fiyatı da bu tekelci çemberin sınırlarını aşamaz ve onun «uygun gördüğü» düzeyde tutulur. Niteliksiz (kalifiye olmayan) işgücünün fiyatı olan asgari ücret de böyle hesaplanıyor Türkiye'de. İşgücünün fiyatı, onun üretim maliyetini yansıtmıyor artık, bu fiyatı, tekelleşmiş sermayenin «vermeyi kabullendiği sınır» tayin ediyor.

Bu günlerde tayin edilecek olan asgari ücretler, işte bu ölçüt'e göre saptanacak. Beş hükümet temsilcisi (hükümetin sınıfsal yapısını hatırlayalım), beş işveren temsilcisi ve beş Türk İş (Türk İş'in misyonunu hatırlayalım) temsilcisinden oluşan bir kurul asgari ücreti saptamak üzere toplantı halindeler. Besbelli ki asgari ücretler yeniden saptanırken, «ihtiyacı olan tüketim maddeleri...», işçinin «soyunu sürdürmesi». Yani asgari ücretin tek işçiye göre değil işçi ailesi esas alınarak saptanması gibi, bizzat kapitalist sistemin koyduğu kurallar dahi bir yana atılacak ve yerli tekelci sermayenin, dışa bağımlı, kapkaççı yapı bozukluklarının gereklerine göre hesaplar yapılacaktır.

Bunun açık anlamı, artı-değere el koymak biçimindeki temel kapitalist sömürünün sınırlarının dahi hayasızca aşılması ve Türkiye işçisinin Anayasa güvencesindeki yaşama hakkının elinden alınması, onun «gerçek» bir açlığa ve yok olmaya mahkum edilmesidir. Hükümet, bu açık ve alabildiğine yoğun sömürüye, «Asgari ücret hesaplanmasında tek işçi gözönüne alınacaktır» kuralını getirerek katkıda bulunmuştur. Bu tutum hükümetin ilerici niteliğini oluşturan demokratik özüne ve sık sık tekrarlanan işçiden yana olmaya ters düşmektedir.

İspiyonlara Karşı: İşçi dayanışması

Bektaş Akçadağ

İşçiler günlük hayatlarında hergün patronlarla, onların işyeri idarecileriyle ve işçi içindeki işveren uşaklarıyla karşı karşıyadırlar. İşçi topluluğu sınıf olarak en devrimci sınıftır. Ama işçilerin bilinç dereceleri değişiktir. İşçi sınıfının en devrimci sınıf olması demek, bütün işçilerin tek tek devrimci olmaları anlamına gelmez. İşçiler arasında bilinçsiz kişiler de bulunur. Patronlar, işyerlerinde casusluk ve uşaklık işlerini bu türden işçilerin en zayıf olanlarına gördürürler. Böyle işçi düşmanı işçiler ya doğrudan doğruya o işyerindeki patrona uşaklık ederler, yada işveren sınıfına tüm alarak ajanlık yaparlar. Kimisi de iki işi birden yapar. İşverenlerin işyerlerinde işçi içinden satın aldıkları veya işçi içine soktukları kişilere, ispiyon, muhbir, patron köpeği, ajan provokatör gibi isimler verilir.

İşveren sınıfının işçi sınıfı içindeki diğer uşakları da her kademedeki sarı sendikacılardır. İşçiler gündelik hayat mücadelelerinde ve işyeri seviyesinde işverenle olan çelişkilerinde karşılarında idarecilerden, patron uşaklarından ve sarı sendikacılardan kurulu bir duvar bulurlar. Sarı sendikacılarla diğer işveren uşakları çoğu zaman işbirliği halinde çalışırlar.

İşçiler kendi aralarına sokulmuş muhbirleri ve satılmış sendikacıları kolayca tesbit edebilirler. Ama bunları bülmek yetmez. İşveren ajanları daima uyanık işçileri patrona gammazlayıp işten attırmak isterler. İşçileri uyandıran veya sendikalaştırmak isteyen, sarı sendikadan çıkıp, ilerici sendikaya geçmek için önayak olan işçiler, patron uşakları tarafından ispiyonlanırlar.

İşverenler uyanık işçilerin işlerine son verirken, onlara kıdem tazminatı ödememek için çoğu zaman kendi uşaklarından birkaç tane yalancı şahit bularak 17 inci maddeyi işletmektedirler. 17 inci madde, patrona bakaret eden, onun aleyhinde konuşan, üretimi engelleyen işçinin tazminatsız işten atılmasını söyler. Bu sermaye düzeninde pek çok kanunlar gibi bu da işverenlerin lehine ve demokrasiye karşı bir kanundur.

İşçilerin haklarına sahip çıkan, onlar uğruna mücadele veren binlerce işçi bu işveren kanununa dayanarak işten atılıyor.

İşçilerin patron ispiyonlarına karşı dikkatli olmaları gerekildir. Ama yine de işverene yalancı şahitlik yapan satılmışların zararlarını önlemek zordur. *İşçiler bu zararları tek tek mücadele ederek değil, ancak yüksek birlik ve dayanışma göstererek önleyebilirler.* Hem ispiyonların yanında ihtiyatlı olmak, hem de işyerlerinde işçi dayanışmasını kurmak, geliştirmek yoluyla, köle ruhlu işçileri yapayalnız bırakmak gerekir. Böylelerine selam bile vermek caiz değildir. İşçi arasındaki patron köpeklerini tek başına, sipsivri bırakıp yalnızlığa mahkum etmek onların vereceği zararları azaltır.

İşçilerin birliği ve dayanışması böyle engelleri yokedecek tek araçtır. Birlik ve dayanışmayı güçlendirmenin yolu da teşkilatlanmaktır.